

West-Brabant

**Geweld stopt
niet vanzelf.**

Interventieteam Huiselijk Geweld

Evaluatie 2014

West-Brabant

ADVIES- EN MELDPUNT
HUISELIJK GEWELD EN
KINDERMISHANDELING

0800 2000 (gratis)

veiligthuiswestbrabant.nl

Interventieteam Huiselijk Geweld

Evaluatie 2014

West-Brabant

GGD West-Brabant, mei 2015
M.C. Jongeneel & J. de Goede
In opdracht van Veilig Thuis

1. Inleiding

In januari 2013 is het Interventieteam (IT) Huiselijk Geweld in de regio West-Brabant gestart. Het IT bestaat uit medewerkers van: Surplus/Avicenna, Traverse, Instituut voor Maatschappelijk Welzijn, Stichting MEE, Safegroup Ambulant en Veilig Thuis West-Brabant (voorheen Steunpunt Huiselijk Geweld en Advies- en Meldpunt Kindermishandeling). In 2013 en 2014 waren ook Bureau Jeugdzorg Roosendaal en Bureau Jeugdzorg Breda onderdeel van het IT. Alle medewerkers hebben specifieke deskundigheden die ze samen inzetten om de veiligheid in (gezins)systemen te herstellen, het geweld te stoppen of te doorbreken. Behalve een gemeenschappelijk doel en een gedeelde visie over de aanpak, vullen de verschillende leden van het IT elkaar aan met hun verschillende achtergronden.

Het IT komt in actie, nadat een casus is doorverwezen vanuit het Huiselijk Geweld Overleg dat plaatsvindt in het Veiligheidshuis. Er zijn altijd twee IT-medewerkers betrokken bij een casus, welke start met een intensieve fase. In deze fase wordt intensief gewerkt om veiligheid in het gezin(systeem) te creëren. Wanneer de veiligheid naar mening van de cliënt, het (familie)netwerk en de IT-medewerkers weer voldoende aanwezig is, start de monitorfase. Hier volgen de IT-medewerkers het gezin(systeem) op afstand aan de hand van de afspraken in het veiligheidsplan om te bepalen of de veiligheid blijvend is. Bij aanhoudende veiligheid wordt de casus na maximaal een jaar afgesloten.

Het IT is nu ruim twee jaar actief. In navolging op de evaluatie van het startjaar (2013), heeft de onderzoeksafdeling van de GGD West-Brabant ook het tweede jaar (2014) geëvalueerd aan de hand van een drietal activiteiten:

1. Analyse van de registratie

Voor inzicht in het gebruik en resultaat van het IT zijn de registratie en de evaluatieformulieren van (familie)netwerkberaden en klant- en netwerktevredenheid geanalyseerd.

2. Assessment door teamleider IT

Om inzicht te krijgen in de randvoorwaarden en de werkprocessen is een assessment door de teamleider van het IT uitgevoerd.

3. Kwalitatief onderzoek naar 3 casussen

Om inzicht te krijgen in de ervaring van cliënten, het sociale netwerk van cliënten, IT-medewerkers en ketenpartners op het verloop van een casus, is een kwalitatief onderzoek naar 3 casussen uitgevoerd.

In deze integrale rapportage bespreken we de uitkomsten van bovenstaande onderzoeksactiviteiten. We starten in hoofdstuk 2 met de uitkomsten van de registratieanalyse en de analyse van de evaluatieformulieren. In hoofdstuk 3 bespreken we de randvoorwaarden die nodig zijn voor een goede uitvoering van het werk van het IT op basis van het assessment van de teamleider van het IT. In hoofdstuk 4 beschrijven we de drie casussen naar aanleiding van het kwalitatieve onderzoek. We eindigen in hoofdstuk 4 met de conclusies.

Het IT bestaat uit medewerkers van:

Surplus/Avicenna, Traverse, Instituut voor Maatschappelijk Welzijn, Stichting MEE, Safegroup Ambulant en Veilig Thuis West-Brabant (voorheen Steunpunt Huiselijk Geweld en Advies- en Meldpunt Kindermishandeling).

In 2013 en 2014 waren ook Bureau Jeugdzorg Roosendaal en Bureau Jeugdzorg Breda onderdeel van het IT.

2. Uitkomsten analyse registratie

Voor inzicht in het gebruik en resultaat van het IT zijn de registratie en de evaluatieformulieren van (familie) netwerkberaden en klant- en netwerktevredenheid geanalyseerd. In dit hoofdstuk bespreken we de resultaten.

We gaan achtereenvolgend in op:

- De caseload
- Herkomstgemeente nieuwe casussen 2014
- Verdeling mannen, vrouwen en betrokkenheid kinderen in de casuïstiek
- Type geweld in de casuïstiek
- De aard van het geweld in de casuïstiek
- Multiproblematiek in de casuïstiek
- Betrokken hulpverleners naast het IT
- De doorlooptijd en de resultaten van de intensieve fase.

Waar mogelijk vergelijken we de resultaten in 2014 met die uit 2013.

Caseload

Een casus moet aan een aantal criteria voldoen als het toegewezen wordt aan het IT. Deze zijn: dreigend gevaar, veelvuldig geweld (> 1 keer per maand), grote kans op voortduren en herhaling van geweld, veiligheid van betrokkenen in het geding, problematiek op meerdere leefgebieden en langdurig geen vooruitgang of oplossingen in zicht (> 1 jaar). Met betrekking tot de hulpverleningsgeschiedenis moet de eerdere hulpverlening tot onvoldoende progressie hebben geleid en/of het gezinssysteem onvoldoende de weg kunnen vinden naar of aansluiting vinden bij de reguliere hulpverlening; en/of de nog lopende hulpverlening moet meerwaarde zien in de inzet van het IT (zie bijlage 1 voor de checklist 'Selectie casus voor het Interventieteam HG').

In 2014 zijn er 55 casussen toegewezen aan het IT. De status van deze casussen op 31 december 2014 staat weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 Status op 31 december 2014 van casussen die gestart zijn in 2014.

Nieuwe casussen	2014
Intensieve fase	32 (58%)
Monitorfase	11 (20%)
Vroegtijdig beëindigd	12 (22%)
Totaal	55 (100%)

Naast de nieuw toegewezen casussen in 2014, heeft het IT ook nog lopende casussen in 2014 die gestart zijn in 2013. In 2013 zijn er 61 casussen toegewezen aan het IT, waarvan er 57 doorliepen in 2014 (4 waren vroegtijdig beëindigd). De status van deze casussen op 31 december 2014 is te zien in tabel 2.

Tabel 2 Status op 31 december 2014 van casussen gestart in 2013 die doorliepen in 2014.

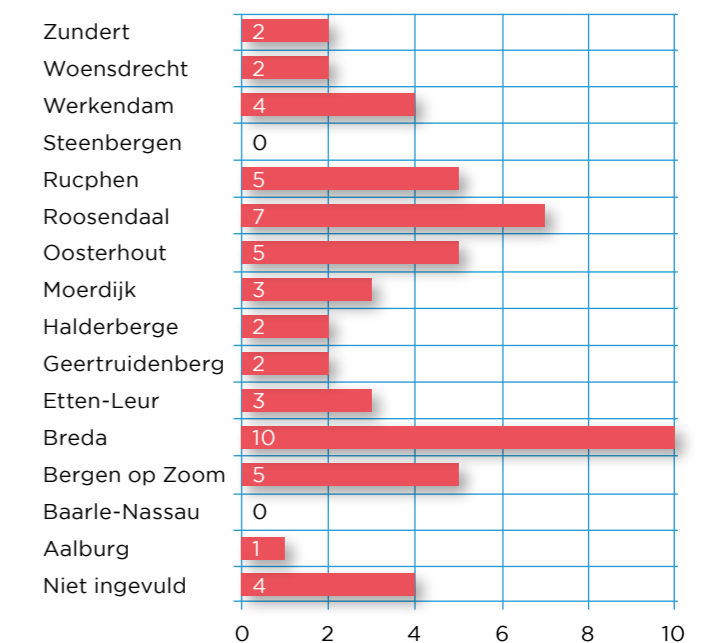
Doorlopende casussen	2014
Monitorfase	22 (39%)
Afgesloten	32 (56%)
Vroegtijdig beëindigd	3 (5%)
Totaal	57 (100%)

In totaal heeft het IT in 2014 dus 112 casussen behandeld: 57 casussen die doorliepen vanuit 2013 en 55 nieuwe casussen.

Herkomstgemeente casussen aangemeld in 2014

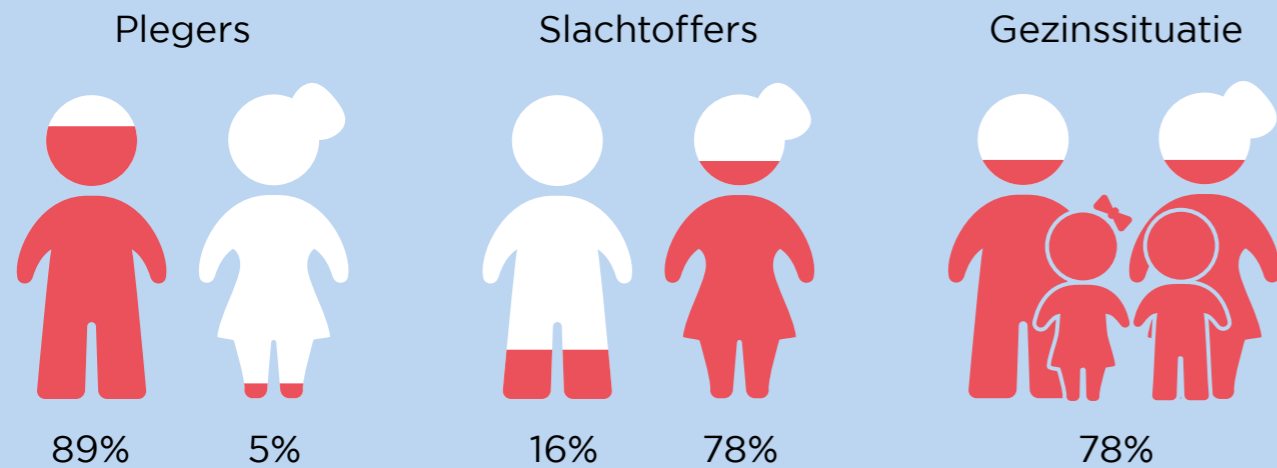
Uit welke gemeenten de casussen die zijn toegewezen aan het IT in 2014 afkomstig zijn, staat weergegeven in grafiek 1.

Grafiek 1 Herkomst gemeente nieuwe casussen 2014 (n=55)

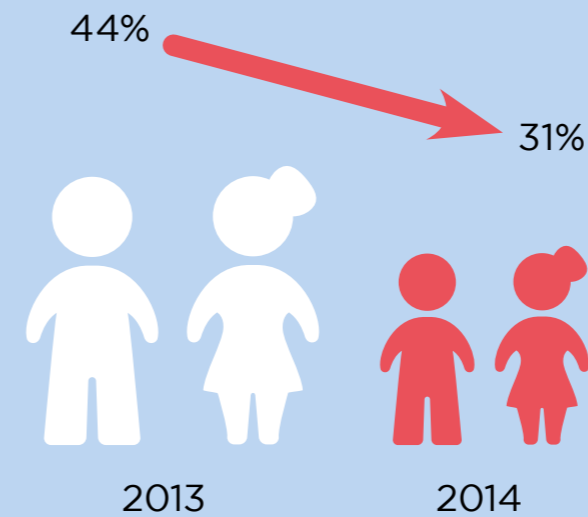

Verdeling mannen/vrouwen en betrokkenheid kinderen

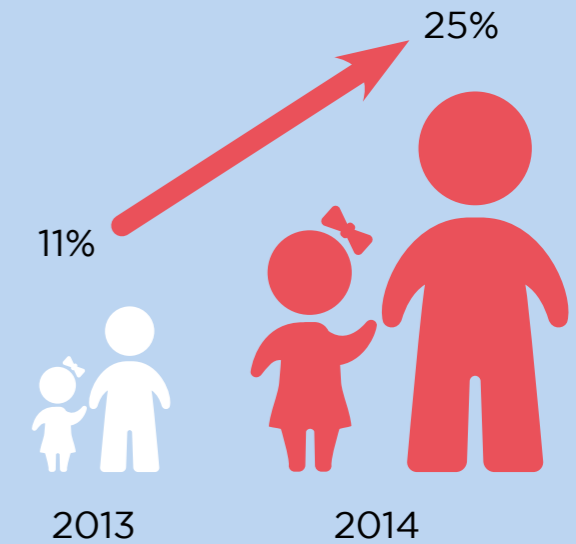
Van de nieuwe casussen in 2014 was 89% van de (vermoedelijke) daders een man, 5% was vrouw. Van de slachtoffers was 78% vrouw en 16% man. Bij 78% van de casussen waren kinderen aanwezig in de gezinssituatie. Voor 5% van de casussen zijn deze onderwerpen niet ingevuld, een vergelijking met 2013 is daardoor moeilijk te maken.

Partnergeweld

Kind-oudermishandeling

Type geweld

Een verdeling van het type geweld in de 55 nieuwe casussen in 2014 staat weergegeven in grafiek 2.

Aard geweld

Wanneer er sprake is van huiselijk geweld zien we dat er vaak verschillende soorten geweld naast elkaar plaatsvinden. Bij de 55 nieuwe casussen in 2014 is bij 89% van de casussen twee soorten huiselijk geweld aangegeven. Bij drie van de 55 casussen is hierover niets ingevuld. In grafiek 3 zien we de verdeling van de soorten huiselijk geweld.

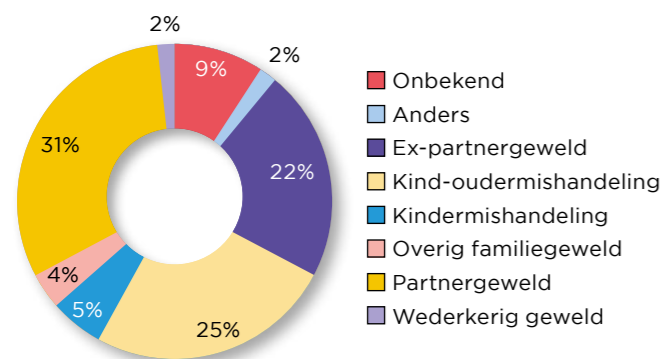
Multiproblematiek

Bij de casussen konden IT-medewerkers twee probleemgebieden aangeven (verslaving, financiën etc.). Bij de 55 casussen is 74 keer een probleemgebied genoteerd, bij 89% van de casussen zijn twee probleemgebieden aangegeven. Bij 8 van de 55 casussen is niets aangegeven, deze zijn niet meegenomen in de telling. Grafiek 4 toont de verdeling in probleemgebieden.

Betrokken hulpverleners

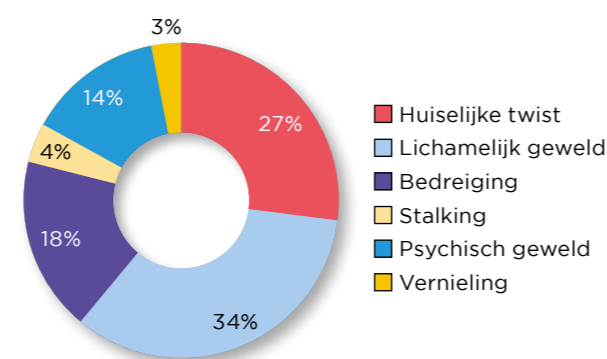
Bij 33 casussen (60%) is ingevuld of er nog andere instellingen betrokken waren. Per casus zijn naast het IT gemiddeld twee andere instellingen actief die door het IT betrokken zijn en/of al betrokken waren en dit zijn gebeven. In tabel 3 staan de meest genoemde organisaties. In mindere mate zijn er ook andere hulpverleners genoemd, zoals reclassering, CJG, woningbouw, Just, de Viersprong en politie.

Grafiek 2 Type geweld casussen aangemeld in 2014 (n=55)

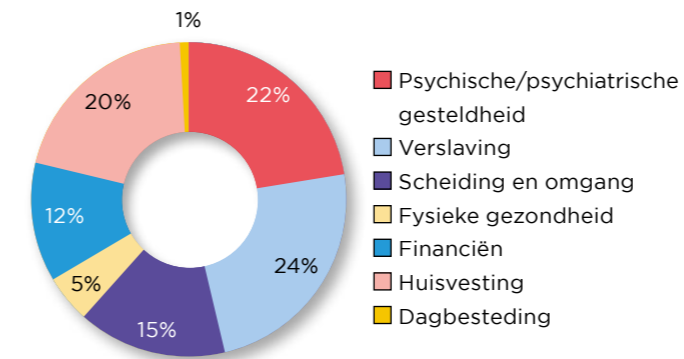
Veel voorkomend geweld is: partnergeweld, kind-oudermishandeling en ex-partnergeweld. Ten opzichte van de casussen gestart in 2013 zien we een afname van het partnergeweld (afname 44% naar 31%) en een toename van casussen waar sprake is van kind-oudermishandeling (toename van 11% naar 25%). We mogen hier nog niet spreken van een trend omdat er sprake is van 2 meetjaren.

Grafiek 3 Soorten huiselijk geweld casussen aangemeld in 2014

Veel voorkomend zijn: lichamelijk geweld, huiselijke twist en bedreiging. Deze gegevens zijn niet te vergelijken met de casussen gestart in 2013 omdat toen per casus maar één soort geweld aangegeven kon worden.

Grafiek 4 Probleemgebieden casussen aangemeld in 2014

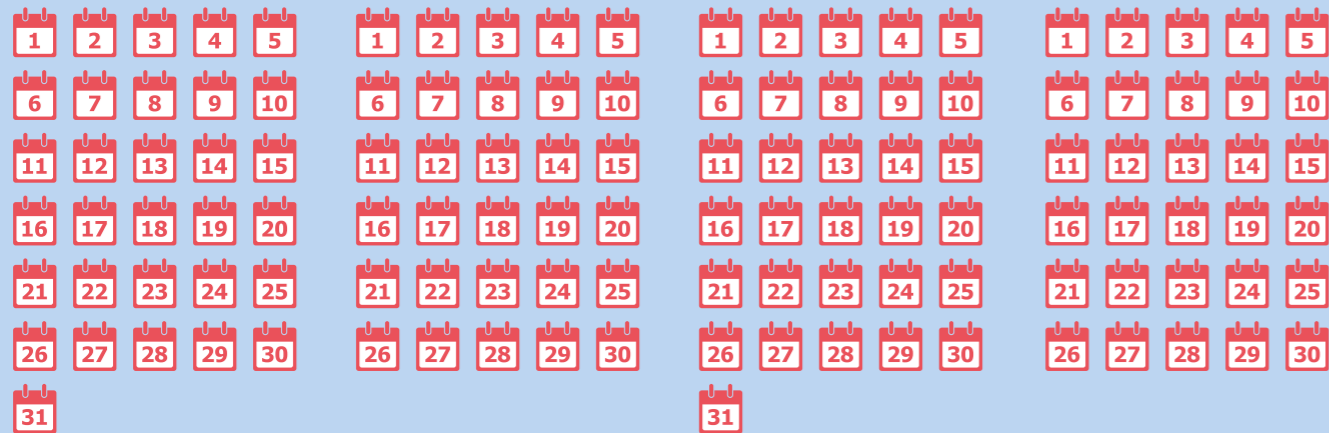

Veel voorkomend zijn: verslaving, psychische gesteldheid en huisvesting. Daarnaast was bij 16% van casussen sprake van LVG problematiek. Dit kon apart geregistreerd worden.

Tabel 3 Betrokken hulpverleners bij 33 casussen gestart in 2014

Organisatie	Aantal (percentage)
Maatschappelijk werk	17 (26%)
Jeugdzorg	17 (26%)
GGZ WNB	8 (12%)
GGZ Breburg	4 (6%)
Het Dok	3 (5%)
Sociale dienst	9 (14%)
Safegroup Ambulant	4 (6%)
Steunpunt Huiselijk Geweld	4 (6%)
Totaal	66 (100%)

Gemiddeld aantal dagen voor de intensieve fase van een casus: 122

Doorlooptijd en resultaten intensieve fase

Van de 55 nieuwe casussen gestart in 2014, zijn er 11 (20%) binnen het jaar overgegaan van de intensieve fase naar de monitorfase. Het gemiddelde aantal dagen voor de intensieve fase van deze 11 casussen is 122 geweest (4 maanden) met een minimum van 5 en een maximum van 230 dagen. Redenen voor een hele korte duur van de intensieve fase zijn: cliënten zijn verhuisd of reguliere hulpverleners geven toch aan zelf nog mogelijkheden te zien om de situatie te verbeteren.

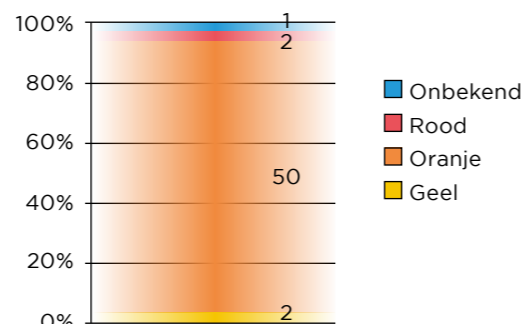
Aan de start van een traject geeft het IT een kleurcode (rood, oranje, geel of groen) aan de veiligheidssituatie van een casus. De kleurcodes staan voor:

- Rood: risico extreem ernstig, direct gevaar;
- Oranje: onmiddellijk risico binnen 2 maanden;
- Geel: lange termijn risico is 2 maanden of langer;
- Groen: kans op herhaling van geweld is klein.

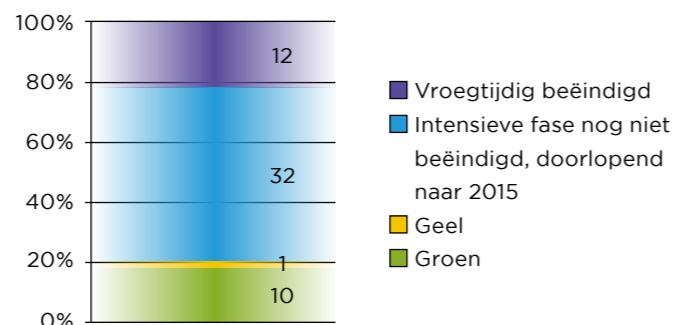
In grafiek 5 is de kleurcode weergegeven bij de start van de 55 nieuwe casussen in 2014. In grafiek 6 is de kleurcode weergegeven aan het einde van de intensieve fase.

De meeste casussen krijgen de kleurcode oranje (onmiddellijk risico binnen 2 maanden) aan de start. Een belangrijk resultaat voor het IT is dat na de intensieve fase de situatie veilig genoeg is om zonder begeleiding van de IT-medewerkers en met een veiligheidsplan verder te kunnen (code groen). Bij 11 van de 55 casussen gestart in 2014 is in datzelfde jaar ook de intensieve fase afgerond. 10 van deze casussen heeft kleurcode groen gekregen, één casus heeft kleurcode geel bij afronding van de intensieve fase gekregen (grafiek 6).

Grafiek 5 Kleurcode start intensieve fase

Grafiek 6 Kleurcode einde intensieve fase

Evaluatie netwerkberaden

Het IT organiseert tijdens een casus (familie)netwerkberaden. Dit zijn overleggen met de familie van cliënten en/of professionals waarin het veiligheidsplan centraal staat. Deze beraden worden door de cliënten geëvalueerd middels een evaluatieformulier. In tabel 4 zijn de evaluaties van de netwerkberaden opgenomen.

Tabel 4 Evaluaties netwerkberaden 2013 en 2014

	2013	2014
Aantal netwerkberaden geëvalueerd	8	6
Met respect behandeld	9,1	8,8
Vertrouwen	8,5	8,4
Samenwerking	9	8,9
Zorgen kunnen uiten	8,8	9
Veiligheidsplan	8,4	8,5
Vertrouwen in veiligheid toekomst	8	6,6

De cijfers zijn zowel in 2013 als in 2014 opvallende hoog. Alleen voor het vertrouwen in de veiligheid voor de toekomst zien we in 2014 een lager gemiddelde cijfer. Het aantal ingevulde evaluaties is echter te laag voor een representatief beeld.

Cliëntevaluaties

Naast een evaluatie van de netwerkberaden worden er ook cliëntevaluaties afgenomen aan het einde van de intensieve fase en begin monitorfase. Van de casussen gestart in 2013 is bij 17 van de 55 casussen die eind 2014 waren overgegaan van de intensieve- naar de monitorfase de cliëntevaluatie ingevuld (31%) en in 2014 bij 11 van de 11 casussen (100%). De cijfers zijn ruim voldoende tot zeer goed. De verschillen tussen 2013 en 2014 zijn over het algemeen niet groot (zie tabel 5).

Tabel 5 Clientevaluaties 2013 en 2014

	2013		2014	
	Cijfers	Aantal casussen	Cijfers	Aantal casussen
Informatievoorziening	7,9	17	8,3	11
Doelen waren helder	7,8	17	8,1	11
Bereikbaarheid medewerker	8,2	17	8,8	11
Relatie	8,1	15	8,9	9
Samenwerking	8,3	15	8,5	11
Gevaar en zorgen	8,2	17	7,9	10
Veiligheidsplan	7,5	16	8,7	10
Eigen bijdrage aan het proces	7,0	14	8,4	8
Kinderen	7,9	11	8,2	6
Vertrouwen	8,1	12	8,9	9
Veiligheid	7,2	14	8,8	10
Hulp in de toekomst	8,6	15	8,9	9
Eindoordeel	8,2	13	9,1	9

3. Randvoorwaarden en werkprocessen

Op basis van het assessment uitgevoerd door de teamleider van het IT bespreken we in dit hoofdstuk de volgende punten:

- Deskundigheidsbevordering en intervisie voor medewerkers;
- Het aantal MIC meldingen in 2014;
- Het aantal casussen waar het CCB protocol is toegepast.

Deskundigheidsbevordering 2014¹

In het activiteitenplan van het IT voor 2014 waren vijf activiteiten gerelateerd aan deskundigheidsbevordering en intervisie opgenomen. In hoeverre deze activiteiten hebben plaatsgevonden bespreken we hieronder.

1. Elke medewerker neemt deel aan deskundigheid bevorderende bijeenkomsten, waaronder intervisie en casuïstiek besprekingen.

De teamleider van het IT organiseerde elke zes weken een deskundigheid bevorderende bijeenkomst, afwisselend een intervisie bijeenkomst of een casuïstiek bespreking. Niet alle medewerkers waren altijd aanwezig, de medewerkers die 10 uur per week inzetbaar waren voor het IT wisselden elkaar af in aanwezigheid.

2. Elke medewerker laat 1 casus online coachen door de vaste expert/consult die het team inhoudelijk feedback geeft en kennis/expertise op het gebied van de Signs of Safety aanpak overdraagt.

De meeste IT-medewerkers hebben 1 casus online laten coachen maar niet allemaal. Dit omdat het niet iedereen beviel om online gecoacht te worden.

3. Alle medewerkers hebben de basistraining Eer gevolgd.

Alle medewerkers hebben deze basistraining gevolgd om hun expertise ten aanzien van eer gerelateerd geweld te verhogen. De training omvatte een uitgebreide inleiding in de bijbehorende theorie: sociale vorming, eer (versus stigma) en familie, familieverhoudingen, kinderen, huwelijk en echtscheiding. Het uiteindelijke doel was het aanleren van vaardigheden om eer zaken te analyseren en aan te pakken.

4. Met elke interventieteammedewerker wordt een 360 graden feedback gesprek gevoerd en aandachtspunten voor groei worden geformuleerd.

Er is een progressiegericht 360 graden feedback formulier ontwikkeld: functioneren in het Interventieteam. In 2014 is met elke interventieteammedewerker een 360 graden feedbackgesprek gevoerd. Aandachtspunten zijn teruggekoppeld naar de leidinggevende bronorganisatie van

een IT-medewerker. Het zette de focus op (ontwikkeling van) competenties die nodig zijn en op wat werkt voor een medewerker van het IT.

5. In beide subteams (Breda en Bergen op Zoom) 1 uur per week gevraagd en ongevraagd advies door een GGZ medewerker op casuïstiek.

Eén uur per week is een medewerker van GGZ WNB (voor het subteam IT Bergen op Zoom) en een medewerker van GGZ Breda (voor het subteam IT Breda) bij de briefing casuïstiek aangeschoven. Daarnaast was met beide GGZ instellingen de afspraak gemaakt dat er wekelijks GGZ expertise ingezet kon worden ten behoeve van cliënten van het IT (onder andere consulten en meegaan op huisbezoek).

Aanvullend op de activiteiten uit het activiteitenplan van het IT voor 2014 is er ook een teamdag georganiseerd waarop de training 'out of the box denken' is gegeven aan alle medewerkers.

MIC meldingen 2014

Ieder incident, dat wil zeggen een situatie, handeling of het nalaten daarvan, waardoor schade berokkend is of had kunnen worden aan cliënten of medewerkers, komt voor MIC melding (Melding Incidenten Cliënten) in aanmerking. De schade kan zowel bestaan uit lichamelijk letsel, geestelijk letsel of materiële schade. Iedere medewerker heeft de plicht een incident waarbij hij betrokken is, waarvan hij getuige is, de gevolgen aantreft of waarover hij/zij wordt ingelicht door cliënt, familie of bezoek, te melden via het formulier Incidentmelding aan de leidinggevende. In 2013 zijn er zeven MIC meldingen gedaan, in 2014 één. IT-medewerkers die een MIC melding hebben gedaan, zijn door de teamleider na zes weken en drie maanden bevraagd of zij verdere hulp nodig hadden.

Toepassing CCB protocol

Het protocol CCB (crisis- en conflictbeheersing) wordt uitgevoerd wanneer een familiedrama (ook wel partner- of kinderdoding genoemd) dreigt. Als IT-medewerkers een risico-inschatting maken op deze dreiging, bespreken zij dit met de teamleider en de voorzitter van het Huiselijk Geweld Overleg. Als zij gezamenlijk besluiten dat er opgeschaald moet worden naar het protocol CCB, dan wordt die richting ingezet. CCB weegt op basis van een dreigingsinschatting of het Stelsel bewaken en beveiligen wel of niet van toepassing is. Zo ja, dan regelt CCB de inzet van het Stelsel. Openbaar Ministerie informeert indien nodig de Driehoek (burgemeester, Districtschef en Gebiedsofficier van Justitie). Hieruit vloeien veiligheidsacties voort. Voor de stappen bij dreigend familiedrama is een intern en extern stroomschema. In 2013 is het protocol CCB bij 4 casussen uitgevoerd en in 2014 bij 5 casussen.

¹ Het Interventieteam werkt volgens de methode Signs of Safety, werkt oplossings- en systeemgericht. Voor de methode zie Bijlage 2.

4. Casusbeschrijvingen

Om inzicht te krijgen in de ervaring van cliënten, het sociale netwerk, IT-medewerkers en ketenpartners op het verloop van een casus, is een kwalitatief onderzoek naar drie casussen uitgevoerd. In dit hoofdstuk staan de drie casusbeschrijvingen die dit kwalitatieve onderzoek heeft opgeleverd. Naast informatie uit interviews hebben we ook informatie gehaald uit de registratie van het IT. Hiervoor hebben de betrokken cliënten vooraf toestemming gegeven.

Casus 1

Voor deze beschrijving hebben we gesproken met: één van de twee betrokken IT-medewerkers, de begeleider van de cliënt bij Novadic-Kentron (NK), de cliënt zelf en de moeder van de cliënt.

Informatie uit registratie

- **Start casus:** eind 2013
- **Status 31 december 2014:** afgesloten
- **Kleurcode start intensieve fase:** oranje
- **Kleurcode einde intensieve fase:** niet opgenomen in registratie
- **Duur intensieve fase:** niet opgenomen in registratie
- **Doorlooptijd totaal:** niet opgenomen in registratie
- **Type en aard van het geweld:** ex-partner geweld, bedreiging.
- **Criteria voor toewijzing IT:** dreigend gevaar, veelvuldig geweld (> 1 keer per maand), grote kans op voortduren en herhaling van geweld, veiligheid van betrokkenen in het geding, problematiek op meerdere leefgebieden en langdurig geen vooruitgang of oplossingen in zicht (>1 jaar)
- **Eerdere hulpverlening:** Algemeen Maatschappelijk Werk, het Steunpunt Huiselijk Geweld en een zelfstandig psycholoog.
- **Betrokken hulpverlening door IT:** Huisarts, Novadic-Kentron.

Casusverloop

In deze casus was sprake van terugkerend geweld tussen een jong volwassen vrouw en haar ex-vriend. Na beëindiging van de relatie konden ze elkaar moeilijk loslaten. De ex-vriend had een crimineel verleden en bleef haar lastigvallen. Naast lastigvallen was er ook sprake van fysiek geweld, een half jaar voor betrokkenheid van het IT had de ex-vriend de vrouw bont en blauw geslagen nadat zij samen naar een café waren gegaan. De vrouw woonde nog wel thuis, maar kwam daar nauwelijks meer. Onder invloed van de vriendenkring van haar ex-vriend was zij steeds meer geïsoleerd van haar familie geraakt. Naast de gewelddadige relatie met haar ex-vriend, was er ook sprake

van verslavingsproblematiek. De vrouw was verslaafd aan GHB. Moeder vertelt dat haar dochter een keer thuis kwam, zwaar onder de drugs zat en agressief was richting haar vader. *“Toen heb ik gezegd dat het genoeg was en heb ik de politie gebeld”*. Mede hierdoor zag de vrouw in dat er iets moest gebeuren en stond zij open voor hulpverlening, vertelt ze.

“Toen heb ik gezegd dat het genoeg was en heb ik de politie gebeld”

Het IT is het traject gestart door met de vrouw te kijken welke toekomst ze voor zichzelf zag en of dat met of zonder haar ex-vriend was en met of zonder verslaving. De richting was zonder haar ex-vriend en zonder verslaving. De vrouw vond het echter lastig om de relatie met haar ex voorgoed te verbreken. *“Op de één of andere manier raak je afhankelijk van zo'n persoon en blijf je teruggaan. Ik begrijp nog steeds niet dat ik het zo lang met hem heb volgehouden.”* Onder begeleiding van de IT-medewerker heeft de vrouw aan haar vrienden en de vrienden van haar ex laten weten dat zij de relatie met hem niet wilde voortzetten. Dit was een belangrijke stap in het proces om van hem los te komen vertelt de IT-medewerker. Met de ex-vriend zelf heeft het IT nooit contact kunnen leggen. Hij had geen vaste verblijfplaats en was telefonisch niet te bereiken voor hen. Ook via zijn moeder lukte het niet om met hem in contact te komen. In het kader van de veiligheid had het IT met de politie afgesproken dat zij altijd op locatie zouden kijken als de vrouw of haar familie zou bellen in verband met een dreiging. Met de vrouw was afgesproken dat zij zelf geen contact zou zoeken met haar ex-vriend en ook niet zou reageren op zijn telefoontjes of sms'jes. Deze moest zij wel bewaren om aangifte mee te kunnen doen, wat zij later ook heeft gedaan voor wat betreft het aanhoudende lastigvallen. In de ondersteuning heeft de IT-medewerker veel empathie getoond naar de vrouw toe omtrent de strijd die ze voerde om los te kunnen komen van het negatieve gedrag van haar ex-vriend. Dit was in het proces ook belangrijk, vertelt de IT-medewerker. Later in het traject heeft de moeder van de ex-vriend zelf contact opgenomen met het IT voor hulp aan haar zoon. Het IT heeft adviezen gegeven, maar zelf niet de begeleiding op zich genomen. De vrouw geeft aan dat het IT veel voor haar heeft betekend bij het loskomen van haar vriend.

“Ik begrijp nog steeds niet dat ik het zo lang met hem heb volgehouden.”

Ook bij het afkicken heeft de IT-medewerker de vrouw goed geholpen, vertelt de vrouw. Opname in een kliniek was de enige goede keuze om haar van haar zware verslaving af te helpen vond de IT-medewerker. Voor de cliënt en haar ouders was de stap naar een kliniek echter groot en ook de huisarts en de arts van NK waren niet direct overtuigd dat opname nodig was. Veel

werk van de IT-medewerker zat daarom in het motiveren van de cliënt en haar familie om af te kicken in een kliniek en het overtuigen van de huisarts en de arts van NK. De IT-medewerker vertelt: *“Na een gesprek met de huisarts, die op den duur aangaf dat hij onvoldoende kon doen om de vrouw vrij van de verslaving te krijgen, zijn we samen achter de computer gaan zitten om te kijken waar zij kon afkicken. Op een van de sites stonden korte interviews met jongeren die een behandeling hadden ontvangen. We hebben gebeld naar de kliniek om te vragen hoe het met één van deze jongeren ging. Dit was een schot in de roos, want deze bleek nu clean wat haar overtuigde van de werking van een behandeling. Uiteindelijk is het gelukt haar in deze afkickklinik op te laten nemen.”* Dat de cliënt zich wilde laten opnemen kwam volgens haar doordat de IT-medewerker haar vertelde waar het op stond.

“Zij zei tegen mij: Je hebt twee keuzes, je gaat door met waar je mee bezig bent en belandt uiteindelijk op straat of je meldt je aan bij een afkickklinik en je hebt een kans op een beter leven.” Die keuzes kwamen binnen. Moeder vond het heel moeilijk om haar dochter te laten opnemen. *“Ook al weet je dat het goed voor haar is, is het heel moeilijk om je dochter ergens achter te laten.”* Uiteindelijk stonden de ouders achter de keuze van hun dochter, wat de motivatie bij de cliënt extra deed toenemen. De IT-medewerker heeft in de voorbereiding op de opname samengewerkt met de begeleider van de vrouw bij NK. *“Ik ben vooral ingegaan op vragen als: wat kun je verwachten tijdens de opname, wat zijn de regels etc. De spanning bij de cliënt zit in verandering. Daarom vond zij het lastig om opgenomen te worden. We hebben haar veel hulp geboden bij het kwijtraken van deze spanning.”*, vertelt de begeleider van NK.

Doordat de cliënt boven de 18 was, kon zij niet verplicht worden tot een opname. Er is op een bepaalde manier wel druk uitgeoefend door de IT-medewerker. Dit heeft zij gedaan door oplossingsgericht vragen te stellen als ‘Waarom wil je leven, hoe wil je dat jouw toekomst eruit ziet, wat moet je daarvoor doen en wie heb je daarbij nodig?’. Of door zoals de cliënt het verwoordt op een gegeven moment ook te vertellen waar het op stond.

Naast loskomen van haar ex-vriend en het afkicken heeft de IT-medewerker met de cliënt gekeken naar alle leefgebieden waar zich problemen voordeden en is daar een traject op gezet. Zo is er gekeken naar de dagbesteding van de vrouw in de vorm van een opleiding, naar de plek waar zij wilde wonen: op zichzelf of bij haar ouders en naar haar financiën.

Samenwerkingsrelatie cliënt

Het uitgangspunt van een goede samenwerkingsrelatie is volgens de vrouw het hebben van een klik. De vrouwelijke IT-medewerker (de geïnterviewde) had deze klik met de vrouw, de mannelijke IT-medewerker minder. Hij heeft zich in het verdere verloop van de casus op de achtergrond gehouden. *“Dat ik alleen de casus trok heeft geen belemmering gevormd in het verloop ervan. Ik kon altijd met hem sparren over de casus”*. Door een niet oordelende houding en aansluiting bij wat op dat moment het meest belangrijk was voor de cliënt, heeft zij de goede samenwerkingsrelatie tot stand laten komen. Volgens de IT-medewerker was het opbouwen van een samenwerkingscommitment millimeterwerk, het heeft veel tijd gekost. De vrouw vertrouwde het IT aanvankelijk niet omdat zij met alle gezinsleden en andere betrokken personen uit het sociale netwerk contact zocht, dit had zij niet eerder meegemaakt.

Over het in haar kracht zetten van de vrouw zegt de IT-medewerker het volgende: *“Je zet de cliënt in haar kracht door te focussen op de punten die goed gaan. Je probeert aan te sluiten bij haar veranderbehoeftes maar houdt ten aanzien van de veiligheid wel zelf de leiding.”* Het naar voren halen van kleine successen is hierbij ook belangrijk.

De IT-medewerker vertelt dat zij de eerste weken van de casus dagelijks contact had met de vrouw. Na ongeveer vier maanden werd dat maandelijks en net voor haar opname in de kliniek wekelijks, omdat zij begon te twifelen of zij wel opgenomen wilde worden. In de samenwerking met de IT-medewerker vond de cliënt het vervelend dat zij slecht bereikbaar was. *“Zij is ontzettend*

druk en altijd onderweg. Ik had het fijner gevonden als ze meer tijd voor me had gehad. Soms wilde ik aan haar mijn verhaal kwijt, maar kon ik haar niet bereiken.” Behalve dat het vervelend was, heeft het de voortgang niet belemmerd volgens de vrouw en haar moeder.

Samenwerkingsrelatie en inzet ketenpartners en sociaal netwerk

De betrokken ketenpartners ten tijde van de IT bemoeienis waren de huisarts, NK, een zelfstandige psycholoog en de politie. Zij hadden volgens de IT-medewerker dezelfde drive om tot resultaten te komen en ook een goede samenwerkingsrelatie met de vrouw volgens haar zelf. De begeleider van NK zegt dit te hebben opgebouwd door aan te sluiten bij de behoeften van de cliënt en betrouwbaar te zijn door afspraken na te komen. Minder makkelijk in de samenwerking was het voor de IT-medewerker dat de arts van NK het aanvankelijk niet noodzakelijk vond dat de cliënt opgenomen moest worden. Hij wilde eerst proberen haar te laten afkicken onder begeleiding van de huisarts. Toen bleek dat deze begeleiding onvoldoende was, was opname in een kliniek mogelijk. Met professionals heeft de IT-medewerker vier keer een netwerkberaad gehad: twee keer met de psychologe en de vrouw en twee keer met de

interne begeleiders van de vrouw in de kliniek en de politie. Deze beraden zorgden ervoor dat iedereen goed op de hoogte was van de afspraken in het Veiligheidsplan en dat iedereen geïnterviewd was en verantwoordelijkheid droeg voor het nakomen van deze afspraken.

Het opbouwen van een samenwerkingsrelatie met de familie van de cliënt vond de IT-medewerker moeilijk. De ouders hadden veel hulpverleners in het verleden gezien zonder werkelijk resultaat, waardoor ze weinig vertrouwen hadden in nog een hulpverleningstraject. Een (familie)netwerkberaad met beide ouders, de cliënt, twee vrienden van de ouders en beide IT-medewerkers heeft direct aan het begin plaatsgevonden bij de familie thuis. Aan dit beraad hebben de cliënt en haar moeder een positief gevoel over gehouden. Aanvankelijk heeft het IT zich vooral gericht op de vrouw zelf. Naderhand kwam er steeds meer contact met de vader van de vrouw, voornamelijk telefonisch. Met de moeder was op afstand contact. Moeder geeft aan de IT-medewerker twee keer te hebben gezien, *“Als ik had gewild dan had ik haar waarschijnlijk wel kunnen bellen, maar dat was voor mijn gevoel niet nodig”*. De vrouw zegt dat haar ouders altijd voor haar klaar hebben gestaan. Ze waren er voor hun dochter, maar stelden op een gegeven moment ook hun grenzen. *“Doordat mijn moeder uiteindelijk zei dat het niet langer zo kon, is bij mij de knop omgegaan om de situatie te willen verbeteren.”* Met de ouders was afgesproken dat zij onderdak en voeding zouden blijven bieden in aanwezigheid van de gezinsleden. Dit hield in dat er gezamenlijk gegeten zou worden om de banden aan te halen. Ook is er begeleiding door het IT geboden aan de ouders om op een andere manier met hun dochter in gesprek te gaan: geen stemverheffingen maar op een rustige manier hun dochter corrigeren. Tot slot was de afspraak dat de vrouw altijd door één van haar ouders begeleid werd tijdens haar bezoeken aan de huisarts zodat de medicatieverstrekking juist zou verlopen. De vrouw is vooral blij dat haar ouders altijd vertrouwen in haar hebben gehouden. De IT-medewerker vindt dat de ouders door hun volharding hebben bijgedragen aan het herstel. Zij bleven onderdak en voedsel aan hun dochter bieden en hielden de deur altijd voor haar open met duidelijke regels.

Resultaat

Door de inzet van het IT, de andere hulpverleners en de cliënt is zij afgekickt van GHB en niet meer in een geweldadige relatie. De relatie met haar ouders, haar zusje en iedereen die dichtbij haar staat, is hersteld. De cliënt woont nu weer thuis, dat deed zij aanvankelijk ook maar zij verbleef hier destijds bijna nooit meer. Zij voelt zich thuis prettig en veilig. De moeder heeft door de inzet van de hulpverleners haar dochter weer terug en er is weer rust gekomen in het gezin. De cliënt heeft nu een mooie vrijwilligersbaan op een zorgboerderij waar zij veel voldoening

uit haalt en heeft besloten ook haar psychische problemen te willen aanpakken. Onder begeleiding van de GGZ gaat zij aan de slag met emotieregulatie.

Door het traject heeft de cliënt weer een toekomstperspectief en inzicht in haar persoonlijke krachten en valkuilen. Haar zelfvertrouwen is toegenomen en ze heeft geleerd zichzelf belangrijk te vinden. Alle geïnterviewden hebben er alle vertrouwen in dat de situatie zo goed zal blijven als deze nu is en met de reguliere hulpverlening nog verder zal verbeteren.

Werkzame elementen

De IT-medewerker, de begeleider van NK, de cliënt en haar moeder benoemen de volgende werkzame elementen:

- Focussen op wat goed gaat, kleine successen goed naar voren halen, dat geeft de cliënt vertrouwen en hoop op progressie.
- Alle leefgebieden aanpakken en je richten op de behoeften van de cliënt.
- Dichtbij de cliënt staan en intensief op de juiste manier met de casus bezig zijn.
- Een goede samenwerkingsrelatie hebben.
- Het stellen van grenzen door de familie.

Meerwaarde IT

De meerwaarde van het IT is volgens de IT-medewerker onder andere de intensiviteit waarmee je met een casus aan de slag kan gaan. Deze ligt vele malen hoger dan de tijd die een reguliere hulpverlener erin kan steken. Avicenna is de bronorganisatie van de IT-medewerker die wij geïnterviewd hebben. De

expertise die zij vanuit haar bronorganisatie heeft, heeft zij in kunnen zetten in deze casus. *“Vanuit Avicenna heb ik expertise opgedaan met betrekking tot interculturele diversiteit in werken en leiding geven in meervoudige crisissituaties. Om dichtbij de cliënt en zijn/haar netwerk te kunnen staan, samen te werken met ketenpartners en tevens stevig met de beide benen op de grond te blijven staan tijdens crisissituaties (ook na 17:00 uur of in het weekend) heb ik deze Avicenna-expertise nodig in dit type interventieteamwerk.”*

Casus 2

Voor deze beschrijving hebben we gesproken met: één van de twee betrokken IT-medewerkers, de Officier van Justitie (OM) en de cliënt (vrouw) zelf.

Informatie uit registratie

- **Start casus:** medio 2013
- **Status 31 december 2014:** intensieve fase heropend na vrijlating pleger
- **Kleurcode start intensieve fase:** oranje
- **Kleurcode einde intensieve fase:** groen
- **Duur intensieve fase:** 77 dagen
- **Doorlooptijd totaal:** onbekend
- **Type en aard van het geweld:** ex-partner geweld, lichamelijk geweld.
- **Criteria voor toewijzing IT:** dreigend gevaar, veelvuldig geweld (> 1 keer per maand), grote kans op voortduren en herhaling van geweld, veiligheid van betrokkenen in het geding, problematiek op meerdere leefgebieden en langdurig geen vooruitgang of oplossingen in zicht (>1 jaar)
- **Eerdere hulpverlening:** Bureau Jeugdzorg, het Dok, Safegroup Ambulant en Reclassering.
- **Betrokken instanties door IT:** Mozaïek, politie, Openbaar Ministerie en gemeente.

Casusverloop

Er was sprake van terugkerend huiselijk geweld tussen een jonge man en vrouw, die uit elkaar waren. Samen hadden ze één kind en een tweede op komst. De man bleef de vrouw lastigvallen, gebruikte drugs en drank en had psychische problemen. De vrouw kon haar kind goed opvoeden, maar was niet bij machte deze voldoende te beschermen tegen het geweld. De doelstelling van het IT was het stoppen van het huiselijk geweld zodat de kinderen konden opgroeien in een veilig leef- en woonklimaat. Om stappen te zetten moest de vrouw voldoende lijdensdruk ervaren, vertelt de IT-medewerker. *“Wij zijn altijd veel bezorgder om de vrouw geweest dan zij zelf.”* Dit beaamt zij, zelf voelde ze zich niet erg onveilig. Totdat de vrouw de ernst inzag, nam het IT bewust een meer afwachtende houding aan richting haar. Dit kon omdat de gezinskracht van BJJZ nauw betrokken was rondom de kinderen. In deze periode monitorde het IT de veiligheid en maakten zij afspraken over te nemen stappen met de andere hulpverleners, zodat zij gelijk konden doorpakken wanneer mogelijk.

Het IT vond het niet verantwoordelijk dat de man zijn kinderen zonder begeleiding zag, een regeling die liep tussen de man en zijn kinderen. Samen met de gezinskracht van BJJZ organiseerde zij daarom dat de man onder begeleiding zijn kinderen kon zien. De eerste paar keer kwam hij, later niet meer. Het lukte daarom niet het contact met zijn kinderen te herstellen. De IT-medewerker vertelt: *“Ondanks dat ze uit elkaar waren voelde de vrouw zich nog steeds verantwoordelijk voor hem. Het was de vader van haar kinderen. Om ervoor te zorgen dat hij wat at, legde ze eten op haar klike.”* Dit deed zij naar eigen zeggen om

hem koest te houden. Van het IT en de andere hulpverleners moest de vrouw al het contact met de man verbreken. De vrouw vertelt: *“Vanaf dat moment begon het. Hij zette rare teksten op stoelen en koffiepakken en legde dat in mijn tuin. Wat het betekende weet ik niet”.* Samen met een hulpverlener van Mozaïek (betrokken door het IT voor de hulpverlening aan de man), is de IT-medewerker op een gegeven moment vlak voor een weekend op huisbezoek geweest bij hem. *“We zagen dat hij behoorlijk in de war was. Wij hebben toen de vrouw gebeld en gezegd dat wij niet voor haar veiligheid in konden staan. Zij moest een veilig onderkomen zoeken met haar kinderen.”* Omdat de IT-medewerker geen veilige plaats vond buiten de deur, zijn vriendinnen van de vrouw blijven slapen dat weekend. Hier zijn veiligheidsafspraken over gemaakt. De politie heeft extra gesurveilleerd bij de woning, met hen had de IT-medewerker hele korte lijnen. Dat weekend stond de man onder het bloed, zeer verward en agressief in de tuin van de vrouw. Zij had op dat moment haar moeder aan de telefoon die ervoor zorgde dat haar vader naar de woning kwam. De man gaf een kopstoot aan de vader en heeft het raam ingetrapt van de achterdeur. Doordat ook de broer van de vrouw kwam, kwam de man niet binnen. De politie is ter plaatse gekomen en heeft de man opgepakt. Na dit incident was de ernst van de situatie bij iedereen duidelijk.

De Officier van Justitie is bij de casus betrokken op het moment dat de man is opgepakt. Met haar en met de hulpverlener van Mozaïek heeft de IT-medewerker in de periode dat de man vast zat intensief samengewerkt om ervoor te zorgen dat hij niet snel vrij kwam en de juiste behandeling ontving. Voor het geweld kon de man al na twee dagen vrijkomen. Om hem langer vast te laten houden, heeft de IT-medewerker de vrouw begeleid bij het doen van aangifte tegen hem voor stalking. De officier van justitie heeft aan het NIFP gevraagd een rapport over het psychisch welbevinden van de man op te maken. De man bleek ontoerekeningsvatbaar, waardoor het advies was hem op te nemen in een psychiatrisch ziekenhuis. Dit advies is tijdens de zitting overgenomen door de rechter, waardoor de man op basis van een rechtelijke uitspraak voor minimaal een jaar is opgenomen.

In de periode dat het onduidelijk was hoe lang de man vast zou zitten is er een netwerkberaad geweest met de vrouw, haar nieuwe vriend, haar ouders, haar tante, politie, BJJZ, Mozaïek en de beide IT-medewerkers. Tijdens dit beraad is er drang op de vrouw uitgeoefend door de gezinskracht van BJJZ. De vrouw moest zichzelf en haar kinderen op een andere locatie dan haar woning in veiligheid brengen als de man vrij kwam. De dreiging hierbij was dat de vrouw haar kinderen kon kwijtraken als ze hierover geen goede afspraken maakte. *“Ik voelde me in het nauw gedreven. Ik vond het niet eerlijk dat ik moest vertrekken terwijl hij fout was, maar het was wel duidelijk wat er zou gebeuren als ik niet meewerkte.”* Omdat de vrouw een opvang verschrik-

“Wij zijn altijd veel bezorgder om de vrouw geweest dan zij zelf.”

kelijk vond, is er afgesproken dat ze met haar nieuwe vriend en kinderen naar Turkije op vakantie zou gaan of dat ze bij haar moeder of een vriendin zou verblijven als de man vrij kwam. Achteraf gezien vond de vrouw het fijn dat er afspraken lagen waar ze ook zelf over had meebeslist. *“Hierdoor kon ik leven met wat er was afgesproken en was ik erop voorbereid wat ik moest doen mocht hij vrijkomen.”*

De veiligheid van de kinderen stond altijd voorop in deze casus. Persoonlijke begeleiding aan hen is geboden vanuit Safegroup Ambulant Jeugd. De oudste heeft haar vader gezien tijdens het incident in de tuin. In de thuissituatie is zij begeleid om wat zij gezien had te verwerken. *“Zij heeft de juiste hulp gekregen. Wel is ze nog een beetje bang voor haar vader, iets waarvan ik hoop dat het uiteindelijk wel weg zal gaan,”* vertelt de vrouw.

Samenwerkingsrelatie cliënt

Het IT werkt in duo's. Bij deze casus was dat een medewerker IT (vrouw) met als bronorganisatie Safegroup (de geïnterviewde) en een medewerker IT (man) met als bronorganisatie BJZ. Voor een goede samenwerkingsrelatie is het belangrijk dat er een wederzijdse klik is. De verdeling tussen de mannelijke IT medewerker en de vrouwelijke IT medewerker was dat de vrouwelijke medewerker het directe aanspreekpunt was voor de vrouw. De mannelijke IT medewerker was op de achtergrond actief.

De samenwerkingsrelatie tussen de vrouwelijke IT-medewerker en de vrouw groeide snel. Door altijd eerlijk, transparant, duidelijk en betrouwbaar te zijn, heeft de IT-medewerker een goede relatie opgebouwd. Vooral betrouwbaarheid was belangrijk. *“Ze belde me altijd terug op het moment dat we dat hadden afgesproken. Als ze zei dat ze iets deed, deed ze dat ook. Ik kon van haar op aan,”* vertelt de vrouw. Doordat ze erg goed op de hoogte werd gehouden door de IT-medewerker had ze het gevoel dat ze controle had. Ook de vrouw was volgens de IT-medewerker eerlijk en betrouwbaar in de hulpverlening (zij kwam haar afspraken na).

De intensiteit van het contact was hoog. *“Op dagen dat er iets spannends plaatsvond voor de vrouw belden we vaak aan het einde van de dag, dan bood ik een luisterend oor. Daar had de vrouw veel behoefte aan”,* vertelt de IT-medewerker. Omdat zij niet altijd haar telefoon kon opnemen, hadden ze ook veel contact via de Whatsapp. *“Het is belangrijk dat cliënten een lijntje voelen met een IT-medewerker. Als ik wist dat zij iets spannends had die dag dan Appte ik altijd. Je moet er voor je cliënt willen zijn, maar je bent tegelijkertijd ook begrenzend door aan te geven wanneer je beschikbaar bent.”* Eén à twee keer is de IT-medewerker een heel weekend bereikbaar geweest. Een uitzonderlijke situatie die nodig was vanwege de hoge dreiging, zoals het weekend van het incident in de tuin. *“Die week heeft ze misschien wel 60 uur voor me gewerkt”,* zegt de vrouw.

Naast goed informeren en het bieden van een luisterend oor, is de IT-medewerker ook steunend geweest voor de vrouw. Door mee te gaan naar afspraken, zoals naar de advocaat, hebben zij goede stappen kunnen zetten.

De Officier van Justitie zegt hierover het volgende: *“Ik vond de betrokkenheid erg groot. Voorop staat dat ik hier grote bewondering voor heb, maar ik was soms ook wel een beetje bezorgd om het welbevinden van de IT-medewerker. Voor mijn gevoel werd ze erg opgezogen door de casus”.*

Samenwerkingsrelatie ketenpartners en sociaal netwerk

De samenwerking tussen de ketenpartners verliep over het algemeen erg goed. Er was regelmatig een netwerkberaad met professionals. De Officier van Justitie heeft deze overleggen als zeer nuttig ervaren. Zij vindt dat het IT de vergaderingen gestructureerd heeft laten verlopen en de juiste mensen om tafel kreeg. Door de overleggen was iedereen goed geïnformeerd en werkte men in elkaars verlengde. Samen bedachten zij de te nemen stappen en konden zij deze op cruciale momenten zetten. Bijvoorbeeld toen de vrouw aankondigde niet naar een veilige plaats te willen gaan als de man vrij zou komen. Er is toen zorgvuldig overlegd met elkaar over wat minimaal nodig was aan veiligheid.

Hierdoor konden zij duidelijk zijn richting de vrouw tijdens het netwerkberaad over de nodige inzet van haar wilde zij haar kinderen niet kwijt raken. Volgens de vrouw hield de IT-medewerker de professionals goed op de hoogte en zorgde ze ervoor dat zij de gemaakte afspraken uitvoerden.

De samenwerking tussen de gezinskracht van BJZ en de moeder verliep moeizaam. Het IT heeft bemiddeld in het verbeteren van deze samenwerkingsrelatie, maar helemaal goed is deze nooit geworden. Moeder had behoefte aan duidelijkheid en deze kon de gezinskracht haar onvoldoende geven vond zij.

De families van de vrouw en de man waren aanvankelijk niet inzetbaar voor het verbeteren van de veiligheid. De ouders van de vrouw waren boos op de hulpverlening omdat zij tot dan toe geen verbetering hadden gerealiseerd. Vooraf aan de betrokkenheid van het IT waren beide families al eens uitgenodigd voor een netwerkberaad door de toen actieve hulpverlening. Dit escaleerde doordat zij elkaar over en weer de schuld gaven van de situatie. De IT-medewerker vertelt dat ze, door de niet helpende houding, aanvankelijk bewust geen contact met de ouders van de vrouw is aangegaan. Geleidelijk ontdeedte de familie, door de positieve verhalen van de vrouw over de IT-medewerker. Doordat zij hen ook steeds vaker tegenkwam bij de vrouw thuis, ontstond vertrouwen en een werkrelatie. Na het incident in de tuin hebben de ouders hun dochter, onder begeleiding van de IT-medewerker, goed onder-

steund bij het doen van aangifte tegen haar ex-vriend voor stalking. Ook kon hun dochter altijd een veilig onderkomen bij hen vinden. Met de ouders zijn ook veiligheidsafspraken gemaakt in het geval de man vrij zou komen uit de gevangenis. De broer van de vrouw is op een gegeven moment ook betrokken bij het veiligheidsplan, door in de gaten te houden of de vader zich op de route langs het huis van de moeder bevond. Dit was voordat de vader was opgepakt.

Ook de familie van de man (vader, zus en broer, moeder was overleden) zijn aanvankelijk niet ingezet om de veiligheid te verbeteren, doordat zij het probleem niet erkenden. Toen de man was opgepakt, wilden zij meer duidelijkheid en gaven aan te willen aanhaken bij de hulpverlening. De IT-medewerker heeft daarna meerdere gesprekken met hen gevoerd en hen voorzichtig duidelijk gemaakt dat de man psychische problemen had. Iets dat pijnlijk was, omdat zij de schuld altijd legden bij de drugs en de familie van de vrouw. De vader, zus en broer hadden geen contact meer met de man, de IT-medewerker heeft hen begeleid om dit te herstellen. Zij hebben zich vervolgens ingezet om zijn belangen te behartigen, hem een luisterend oor te bieden en hem te informeren.

Als verbeterpunt in het contact met beide families, geeft de IT-medewerker aan dat zij achteraf gezien eerder contact had willen leggen met hen. Het eerste contact met de familie van de moeder was toen zij een veilig onderkomen voor hun dochter zocht nadat zij de man thuis ernstig verward had aangetroffen. De ouders van de vrouw wilden daar toen uit frustratie niet aan meewerken. Het was beter geweest als de IT-medewerker eerder de tijd had genomen zich goed voor te stellen. Ook had ze aan het begin meer contact met de familie van de man kunnen hebben, hen alleen informeren was daarin ook goed geweest.

Resultaat

De doelstelling van het IT was het stoppen van het huiselijk geweld zodat de kinderen konden opgroeien in een veilig leef- en woonklimaat, dat is gelukt. De man heeft de juiste behandeling gekregen en vormt door zijn opname op dit moment geen gevaar meer voor de cliënt en haar kinderen. Beide families hebben nu ook oog voor de veiligheid van de man, vrouw en hun kinderen en schuiven elkaar niet steeds meer de schuld toe. De vrouw heeft nu een goede en stabiele relatie met haar nieuwe vriend, samen met hem heeft zij een fijn huis gekocht. Met de kinderen gaat het goed, de oudste doet het goed op school en heeft vriendjes. *“Ik ben gelukkig nu en de kinderen zijn gelukkig. We zijn het gezin dat ik altijd had gewild, maar dan met een man die veel beter voor ons is.”*

Alle drie de geïnterviewden hebben er vertrouwen in dat de veilige situatie zal standhouden. Doordat de man onder behandeling is zal het veiliger zijn als hij vrij komt. Ook werkt het beveiligend dat de vrouw samenwoont met haar

nieuwe vriend en een huis heeft dat minder toegankelijk is. Wel zal het spannend zijn als de man binnenkort onder begeleiding weer woonachtig is in de omgeving van de vrouw.

Werkzame elementen

De IT-medewerker en de Officier van Justitie noemen de volgende werkzame elementen:

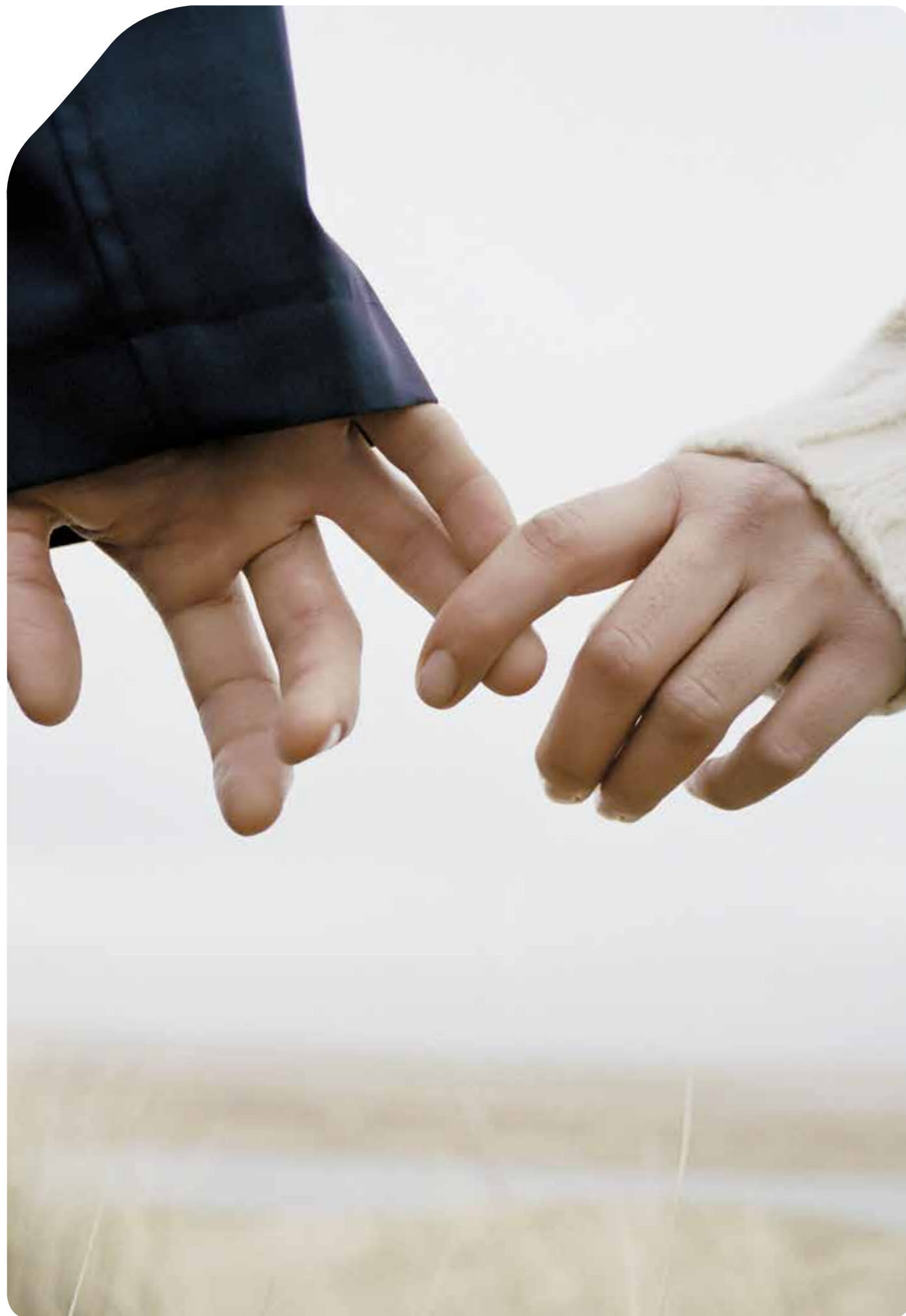
- Een bewust meer afwachtende houding richting de vrouw aan het begin van de casus, totdat zij zelf de ernst inzag. Gelijktijdig de veiligheid monitoren en alles in gereedheid brengen om in te grijpen als dat kan en moet.
- Flexibel zijn. Dergelijke casuïstiek vraagt om flexibiliteit, je moet er niet te veel kaders en protocollen op leggen. Behalve de veiligheid voor kinderen is geen methodiek heilig.
- Aansluiten bij de cliënt en steunend zijn, door goed te informeren en mee te gaan naar instanties.
- Goede samenwerking met ketenpartners. Door elkaar bewust te maken van de dreigingen en de kansen om deze te stoppen is de veilige situatie zoals die nu is gerealiseerd.

Meerwaarde IT

De meerwaarde van het IT ten opzichte van de reguliere hulpverlening is volgens de IT-medewerker onder andere de intensiteit qua tijdsinzet waarmee zij betrokken kan zijn bij een casus. Ook is volgens de IT-medewerker de deskundigheid

rondom de dynamiek van huiselijk geweld en de vasthoudendheid een meerwaarde van het IT. Een andere meerwaarde is het werken in duo's en het gegeven dat de collega's andere bronorganisaties hebben en dus andere kennis. In deze casus kwam de collega van de geïnterviewde van BJZ waardoor hij kon bemiddelen tussen de gezinskracht en de cliënt in het kader van hun samenwerkingsrelatie. Een ander voorbeeld van het inzetten van elkaars kennis die genoemd is: *“Een collega maatschappelijk werk weet alles van financiën, dus op het moment dat ik daar vragen over heb kan ik haar inschakelen.”* De IT-medewerker vervolgt: *“Zoals je altijd een lijntje (werkrelatie) met je cliënt moet hebben moet je dat ook met je collega's.”*

Op de vraag 'Als u terugkijkt, hoe heeft u het traject beleefd?', zegt de IT-medewerker: *“Wat een slagveld! Het was een vermoeiende en slopende zaak, waar ik me meer dan 100% voor heb gegeven.”* De Officier van Justitie ondersteunt deze uitspraak: *“Het interventieteam heeft zich met succes tot het uiterste ingespannen voor dit gezin”.*

Casus 3

Voor deze beschrijving hebben we gesproken met: één van de twee betrokken IT-medewerkers, de begeleider van één van de cliënten van het GGZ FACT-team en beide cliënten zelf.

Informatie uit registratie

- **Start casus:** eind 2013
- **Status 31 december 2014:** monitorfase
- **Kleurcode start intensieve fase:** oranje
- **Kleurcode einde intensieve fase:** groen
- **Duur intensieve fase:** 291 dagen
- **Doorlooptijd totaal:** nog niet afgesloten
- **Type en aard van het geweld:** partnergeweld, huiselijk geweld.
- **Criteria voor toewijzing IT:** dreigend gevaar, grote kans op voortduren en herhaling van geweld, problematiek op meerdere leefgebieden en langdurig geen vooruitgang of oplossingen in zicht (>1 jaar).
- **Eerdere hulpverlening:** Maatschappelijk Werk, Bureau Jeugdzorg, GGZ, Steunpunt Huiselijk Geweld.
- **Betrokken instanties door IT:** GGZ FACT-team, Het Dok, Helder bewindvoering.

Casusverloop

Bij deze casus was sprake van fors recidiverend huiselijk geweld met fysieke incidenten van mishandeling. Ook speelden er verslavingsproblematiek en psychische problemen. Officieel woonden de man en vrouw niet samen, maar zij verbleven wel heel veel bij elkaar. De vrouw had een dochter die door Bureau Jeugdzorg uit huis was geplaatst en bij de ouders van de vrouw verbleef.

Het IT richtte zich in eerste instantie op de vrouw. Zij dronk veel alcohol, gebruikte softdrugs en was psychisch behoorlijk in de war. Eerder had zij een psychiater, maar daar verbrak ze uit onvrede het contact mee. Sindsdien kreeg zij haar medicijnen van de huisarts. Welke psychische problemen ze had was onduidelijk en ook welke medicatie ze precies gebruikte. Wel was helder dat ze de medicatie niet op de juiste manier gebruikte. De vrouw leefde hoofdzakelijk 's nachts en sliep overdag. Haar puberdochter, die bij opa en oma woonde, belastte zij met haar persoonlijke problemen door haar veelvuldig te bellen. Tijdens de eerste gesprekken bij de vrouw thuis heeft het IT veel aandacht geschonken aan het feit dat zij niet wist hoe ze haar leven op de rit kon krijgen. Tijdens deze gesprekken bleek dat de man een grote rol speelde in haar leven en dat ze ondanks het fysieke geweld graag met hem verder wilde. Vanaf dat moment is ook de man betrokken bij de gesprekken. De vrouw vertoonde claimend gedrag naar de man en de man was op zijn beurt dominant. Hij was niet in staat om het gedrag van de vrouw te begrenzen, waardoor hij haar vervolgens letterlijk van zich af sloeg.

De IT-medewerker vertelt dat het belangrijk was om de dynamiek tussen hen te veranderen en ervoor te zorgen dat zij op de juiste manier met spanningen omgingen.

Beiden moesten time-out vaardigheden aanleren. Ook was het belangrijk dat ze niet constant op elkaars lip zaten, dit terwijl ze zelf graag wilden gaan samenwonen. De professionals (inclusief het IT) hebben aangegeven dat het voor de veiligheid geen goed idee was als ze zouden samenwonen. De cliënten zijn door de argumenten (het belang van een eigen toevluchtsoord als de spanningen oplopen) gaan inzien dat samenwonen op dat moment inderdaad geen goed idee was. Voor de man heeft het IT Het Dok ingeschakeld voor agressieregulatie en het toepassen van time-outs. Aanvankelijk was het moeilijk om hem hier goed aan te laten sluiten, vertelt de IT-medewerker. Hij kwam in het begin zijn afspraken niet na. Dit bleek te komen doordat hij niet voldoende financiële middelen had om hier te komen. Het IT heeft bij Het Dok erop aangedrongen de man te blijven uitnodigen en hen de oorzaak uitgelegd. Een vriend van de man heeft toen, in ruil voor het gebruik van de auto, aangeboden de benzine te betalen zodat hij naar zijn afspraken kon.

Voor de vrouw was het belangrijk dat ze een beter beeld had van haar psychisch welbevinden en haar medicijnen goed leerde innemen. Hiervoor heeft het IT de GGZ ingeschakeld. Om de vrouw weer te laten aansluiten bij de GGZ heeft het IT ervoor gezorgd dat de GGZ bereid was om de eerste gesprekken samen met hen bij de vrouw thuis te voeren. Hierdoor lukte het om de vrouw weer te laten aanhaken. De vrouw kreeg een psychiatrisch verpleegkundige van GGZ uit het FACT-team toegewezen nadat bij haar borderline was geconstateerd. Deze verpleegkundige bezocht de vrouw bij haar thuis en heeft haar geholpen inzicht te krijgen in haar psychisch welbevinden en bij het op de juiste wijze slikken van medicijnen. Ook heeft zij de vrouw begeleid in het aanbrengen van structuur in haar leven. De vrouw staat nog steeds onder begeleiding van het FACT-team.

De dochter van de vrouw stond onder toezicht van Bureau Jeugdzorg. Vooraf aan de inzet van het IT is zij door hen vanwege de veiligheid uit huis geplaatst. De ouders van de vrouw zorgen voor haar. De vrouw vond het lastig om zich aan de regels van BJJ te houden: zij mocht haar dochter niet bezoeken bij haar ouders. Zo was zij een keer met agressie het huis van haar ouders binnengedrongen om haar dochter op te eisen. Het IT en BJJ hebben meerdere gesprekken gevoerd met de cliënten samen over een goede omgang met de dochter. Om haar onrust gevende gedrag te stoppen, werd drang ingezet. Zij kreeg door IT en BJJ herhaaldelijk uitgelegd dat de consequentie van haar gedrag kon zijn dat de dochter niet meer bij de ouders van de vrouw kon blijven en zij naar een pleeggezin moest. Dit heeft niet hoeven gebeuren. Aan de dochter is door de GGZ uitleg gegeven over de stoornis van haar moeder, zodat zij beter begreep wat er met haar aan de hand was en wat zij van haar kon verwachten als moeder.

Naast drang via BJJ is er ook op justitieel vlak drang ingezet om de veiligheid te verbeteren. Het IT heeft de cliënten gewezen op de consequentie van nog een huiselijk geweld

incident. De man zou dan opgepakt worden en in de gevangenis kunnen belanden. De IT-medewerker geeft aan dat hij altijd heel open en transparant is geweest naar beiden toe over de samenwerking met politie. Dit werkte twee kanten op: de politie kon optreden als het verkeerd ging, maar had ook meer begrip voor de cliënten doordat zij beter op de hoogte waren van de problemen die er speelden.

Een ander probleem waren de financiën. Beiden hadden het niet breed en vonden het moeilijk om dit goed op orde te krijgen. Ondanks de financiële begeleiding vanuit Maatschappelijk Werk, had de man een flinke huurachterstand opgebouwd en dreigde hij zijn huis uitgezet te worden door de woningbouwcorporatie. Tijdens een netwerkbezoek met beide cliënten, de politie, de woningbouw, GGZ FACT-team, Het Dok, Maatschappelijk Werk en BJZ is dit probleem besproken. Uiteindelijk is de oplossing geweest dat de ouders van de man zijn huurachterstand hebben betaald. Hiervoor is het IT met hen in gesprek gegaan na het netwerkbezoek. De man en vrouw (ook zij kampte met huurproblemen) hebben zich op advies van het IT vervolgens aangemeld bij bureau Helder voor bewindvoering. Hierdoor zijn de financiën beter geregeld.

Het IT vermoedde bij de start dat ook het overmatige alcohol- en drugsgebruik van invloed was op de escalaties tussen de man en vrouw. Alcohol en softdrugs werd door hen gebruikt als zelfmedicatie: het gaf rust, maar kon ook ruzies veroorzaken. Zowel de hulpverlening van het GGZ FACT-team als de hulpverlening van het Dok besteden nog steeds aandacht aan het alcohol- en drugsgebruik in de begeleiding omdat deze problematiek nog altijd aanwezig is, vooral als het gaat om het alcoholgebruik van de vrouw. Zelf geeft de vrouw aan dat zij haar softdrugsgebruik onder controle heeft, dit wordt ook ondersteund door de IT-medewerker. De man zegt nooit problemen met softdrugs te hebben gehad.

Samenwerkingsrelatie cliënt

Het IT heeft de cliënten veelvuldig thuis bezocht. Gemiddeld eens in de drie weken kwamen zij op huisbezoek en bijna wekelijks hadden zij telefonisch contact met de man en vrouw. Door niet veroordelend naar hen toe te zijn en met kleine stapjes te werken aan een doel dat zij gezamenlijk wilden bereiken (het behouden van de relatie en deze veilig te laten zijn) is er een goede samenwerkingsrelatie tussen het IT en de cliënten ontstaan. Hierbij trok de vrouw meer naar de vrouwelijke IT-medewerker en de man meer naar de mannelijke. Het optrekken als man/vrouw duo van het IT, werkte goed in deze casus. Verder vertelt de IT-medewerker: *“Een belangrijke voorwaarde om hulp te kunnen verlenen en een goede samenwerkingsrelatie aan te gaan, is dat cliënten voldoende lijdensdruk ervaren”*. Hiermee bedoelt de IT-medewerker dat mensen pas willen of kunnen veranderen als ze genoeg last ervaren. Het woord

lijdensdruk is afgeleid van het woord lijden, letterlijk pijn lijden. *“Als dat niet zo is moet je mensen hier op wijzen of zelf de druk verhogen, door bijvoorbeeld een huisverbod. In deze casus was de lijdensdruk voldoende hoog en stonden de cliënten open voor hulp”*. Naast niet veroordelend zijn, is het IT transparant geweest over de contacten die zij hadden met ketenpartners, wat zij met elkaar bespraken en nodig achtten. Dit gaf de cliënten vertrouwen. Zelf zeggen de cliënten dat het meteen klikte met de IT-medewerkers en dat zij goed contact hadden met elkaar. Zij vertellen dat de IT-medewerkers altijd bereikbaar waren, maar dat zij zelf niet altijd konden bellen omdat zij regelmatig geen beltegoed hadden.

De IT-medewerker vertelt dat de cliënten op adequate wijze hebben samengewerkt met het IT. De man haakte aan bij Het Dok en nadat de problemen met vervoer waren opgelost kwam hij zijn afspraken na en bleek er goed met hem te werken. De vrouw haakte aan bij het FACT-team. Voor haar was het echter lastiger zich aan afspraken te houden. Verandering bij haar ging langzamer, waardoor kleine stapjes zetten erg belangrijk was. Zij had veel

herhaling nodig van gemaakte afspraken en regels, bijvoorbeeld omtrent haar dochter.

Samenwerkingsrelatie ketenpartners en sociaal netwerk

Volgens de cliënten heeft het IT de juiste instanties betrokken en hen in contact gebracht met de juiste personen die hen verder konden helpen. Betrokken keten-

partners bij deze casus waren: de politie, de woningbouw, GGZ FACT-team, Het Dok, BJZ, Maatschappelijk Werk en later in de plaats daarvan Helder bewindvoeringen. Met de ketenpartners had het IT regelmatig bilateraal overleg en twee keer is er een netwerkbezoek geweest waar iedereen bij aanwezig was inclusief de man en vrouw. Het positieve van een beraad is dat je transparant kunt zijn richting elkaar en cliënten vindt de IT-medewerker. Met elkaar bespreek je wat de zorgen zijn, wat goed gaat en wat er nog moet gebeuren. Dat is steeds het model geweest waarmee we werkten, vertelt de IT-medewerker. De FACT-team medewerker vertelt dat zij deze vergaderingen heel constructief vond. *“Je wist hierdoor waar iedereen mee bezig was en hoe het verliep. De sfeer was open. Als voorzitter heeft het IT de vergaderingen goed begeleid.”* De rol van het IT was ervoor te zorgen dat er niet langs elkaar heen werd gewerkt. Dit heeft volgens de medewerker van het FACT-team bijgedragen aan de veiligheid. De korte lijnen die ontstonden door de overleggen hebben bijgedragen aan de goede samenwerking vindt zij. Als er buiten de vergaderingen om iets was konden de betrokken professionals elkaar e-mailen of bellen en dat verliep goed volgens de medewerker van het FACT-team.

Het IT is de stimulator geweest bij de ketenpartners om met de cliënten kleine stapjes te blijven zetten. Daarnaast

monitorde zij of dat ook lukte. In dergelijke casussen is het belangrijk om als hulpverleners flexibel te zijn, vertelt de IT-medewerker. Het IT heeft zich ingezet om ook de ketenpartners flexibel te laten zijn en af en toe af te wijken van hun normale gang van zaken. Zo was de GGZ uiteindelijk bereid om de eerste gesprekken niet op kantoor maar bij de vrouw thuis te laten plaatsvinden en Het Dok om de man te blijven uitnodigen voor een eerste gesprek.

Bij de beraden waren geen familie of vrienden van meneer of mevrouw betrokken door het IT. De vrouw had geen stabiel sociaal netwerk en geen goede relatie met haar ouders. De contacten tussen de vrouw en haar ouders verliepen altijd in samenspraak met de gezinsvoogd van BJZ. Zij kon alleen af en toe terugvallen op haar broer, bij wie ze logeerde als het even niet goed ging. Hij was opgenomen in het veiligheidsplan als steunend familielid. De man had wel een goede relatie met zijn ouders en had een vriend die tot hulp was. De man zelf wilde zijn ouders niet belasten en was bang dat zij een verkeerde indruk zouden krijgen van hem, hij schaamde zich voor de hulp. De ouders zijn wel telefonisch benaderd door het IT en zijn ook gevraagd om mee te denken in de noodzakelijke hulp. De vriend van de man heeft zowel de man als de vrouw bijgestaan en doet dat nog steeds. Hij vertelt hier zelf het volgende over: *“Ik bied beiden een luisterend oor en ik help ze met adviezen. Ze komen vaak langs om even stoom af te blazen. Bij mij mogen ze geen alcohol drinken, dat is de regel, omdat alcohol één van de escalerende factoren is. Ik en mijn vriend helpen elkaar altijd en voor wat betreft het vervoer hebben we de afspraak dat ik in zijn auto mag rijden als ik deze nodig heb en ik in ruil daarvoor de benzine betaal als hij ergens naartoe moet.”* Omdat de man zijn vriend niet extra wilde belasten, is ook hij niet uitgenodigd voor de netwerkberaden. Het IT heeft daarom zelf geen contact met deze vriend gehad, de hulp die hij biedt is onderling ontstaan. Wel heeft het IT besproken met de man dat het belangrijk was deze vriendschap te koesteren en er zorg voor te dragen dat de vriendschap goed bleef.

Resultaat

De relatie tussen de cliënten is veiliger geworden, de geweldsincidenten zijn afgenomen. Beiden zijn in staat om time-outs toe te passen als de spanning oploopt. De man geeft aan dat hij veel meer inzicht heeft gekregen in zijn eigen handelen en zich niet meer onder druk laat zetten door de vrouw waardoor het kan escaleren. Door beter gebruik van medicatie heeft de vrouw geen last meer van waanbeelden, ook heeft zij een beter dag- en nachtritme gekregen. De vrouw heeft haar drugsgebruik meer onder controle. Haar alcoholgebruik blijft echter een probleem. De dochter heeft meer rust gekregen doordat haar moeder meer stabiel is geworden. Zij is altijd ook erg ongerust geweest over haar moeder en nu weet ze dat zij geholpen wordt. Met haar dochter heeft de vrouw een bezoeksregeling. De IT-medewerker vertelt: *“Na anderhalf jaar staat het op de rit, ze zijn aangehaakt bij de hulpverlening en ze houden zich aan afspraken. Het is stabiel nu”*.

Alle geïnterviewden geven aan dat het ondanks de verbeteringen impulsieve mensen blijven die impulsief gedrag kunnen vertonen. Hoewel het veel minder is, kunnen ze elkaar nog steeds te lijf gaan. De vriend vertelt dat de alcohol op dit moment voor spanningen zorgt tussen de twee. De alcoholproblematiek heeft volgens hem zeker nog aandacht nodig. Ze zijn er nog niet helemaal, maar er is wel vertrouwen dat de situatie verder zal verbeteren onder de begeleiding van reguliere hulpverlening (FACT-team, Het Dok).

Werkzame elementen

De IT-medewerker, de medewerker van het FACT-team en de vriend van de man noemen de volgende werkzame elementen:

- Aandacht voor alle leefgebieden door integraal en systemisch te werken.
- Kleine stapjes zetten in de richting van een gezamenlijk en realistisch doel.
- Het benoemen van krachten en focussen op wat wel lukt.
- Door de netwerkberaden korte lijnen hebben tussen professionals en onderling weten wie wat doet en het hebben van een totaalbeeld.
- Flexibel zijn en af en toe afwijken van de gebaande paden.
- Het gescheiden blijven wonen van de man en vrouw.

Meerwaarde IT

Het IT wil het verschil maken. Dit doen zij volgens de IT-medewerker door: flexibel en creatief te zijn, net even verder te gaan dan de reguliere hulpverlening, zoals meegaan naar afspraken van cliënten om hen ook daadwerkelijk in hulpverlening te krijgen, en aandacht te hebben voor alle leefgebieden. Kenmerkend is ook dat het IT zich focust op kleine doelen die zij willen halen bij cliënten, zegt de IT-medewerker. *“Je moet niet denken dat je in een paar maanden grote successen boekt in dergelijke casussen.”* Voorwaarde voor succes bij deze complexe casuïstiek is dat je ruim de tijd hebt om aan een casus te besteden. De IT-medewerker geeft aan dat hij veel tijd heeft gestoken in deze casus, maar dat was volgens hem zondermeer nodig om iets te kunnen bereiken. Het fijne aan het IT is volgens de IT-medewerker ook dat je je gezamenlijk als multidisciplinair team inzet voor een casus. Dit is volgens hem echt nodig om het verschil te kunnen maken. Ook is het fijn dat er in duo's gewerkt wordt vindt hij. Je kijkt daardoor met een brede blik en kunt elkaar aanvullen.

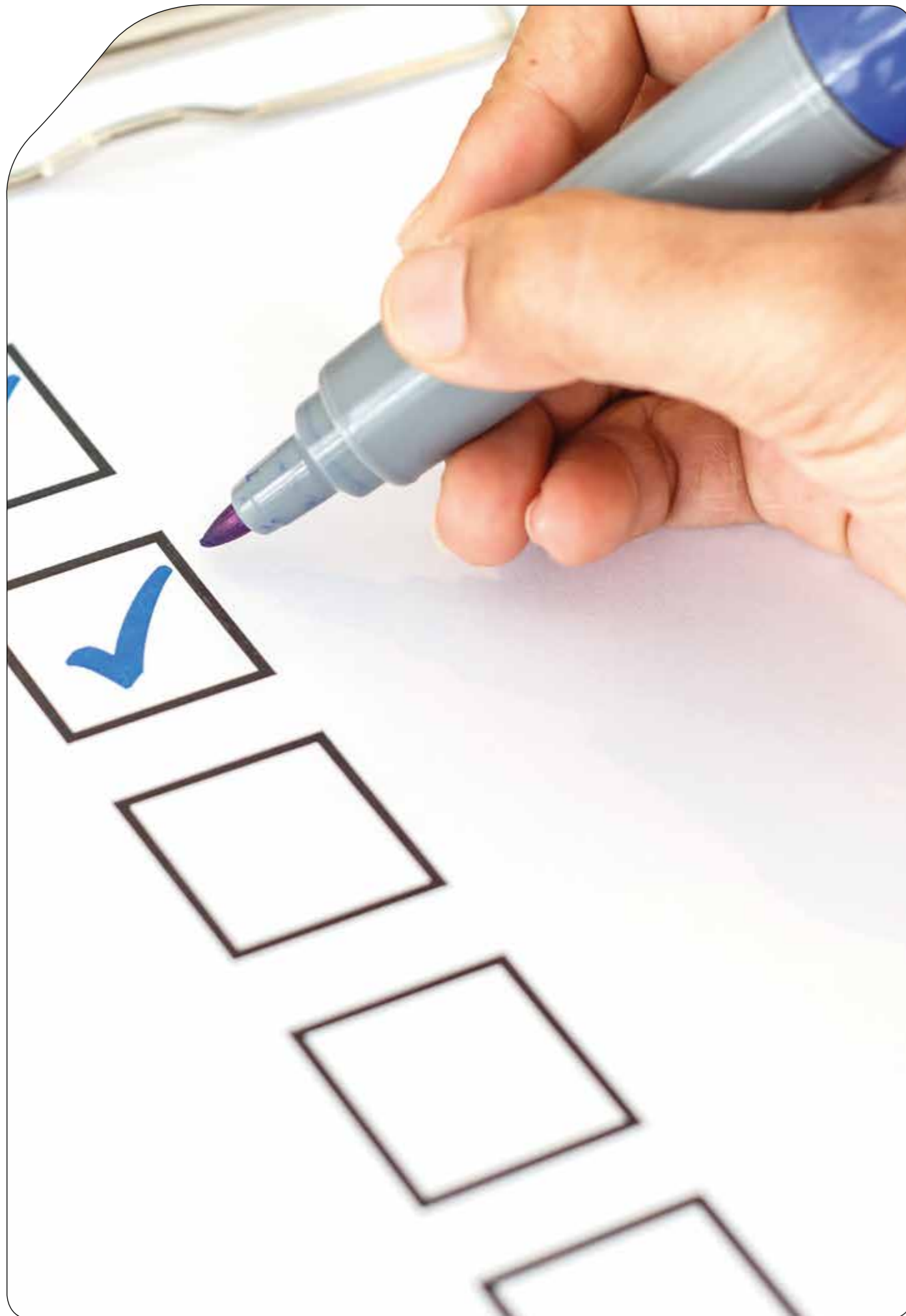
“Ik vind het heel mooi wat we met z'n allen voor elkaar hebben kunnen krijgen bij dit stel. Hier was de betrokkenheid van het Interventieteam heel belangrijk bij.” (medewerker FACT-team). De meerwaarde van een interventieteam is in deze casus juist zichtbaar omdat het IT in een aanvankelijk zorg mijdend cliëntensysteem in staat blijkt om hulpverlening in te zetten die aansluiting vindt in en bij het cliëntensysteem, vertelt de IT-medewerker. Het FACT-team is in deze de gespecialiseerde GGZ hulp voor mensen met persoonlijkheidsproblematiek zoals de borderline persoonlijkheidsstoornis van de vrouw. Zonder de inzet van IT was deze en andere hulp nooit tot stand gekomen zegt de IT-medewerker.

5. Conclusies

Op basis van de verschillende onderzoeksactiviteiten kunnen we een aantal conclusies trekken:

- In totaal heeft het IT in 2014 112 casussen behandeld. Met een team van 12 medewerkers, betekent dit dat elke medewerker gemiddeld 9 casussen onder zijn/haar hoede heeft gehad in 2014.
- Veel voorkomend geweld in de casussen van het IT is partnergeweld, kind-oudermishandeling en ex-partnergeweld. Hierbinnen is vaak sprake van lichamelijk geweld, huiselijke twist en bedreiging.
- De casuïstiek die het IT behandelt is complex, de problematiek en bijkomende onveiligheid heeft grote impact op de cliënten en hun sociale omgeving. Het vergt veel inzet van de IT-medewerkers om voldoende veiligheid in een gezinssysteem te creëren. Het kostte de medewerkers in 2014 gemiddeld 4 maanden (122 dagen) om voldoende veiligheid te creëren en de intensieve fase te kunnen afronden. In de casussen die wij beschreven hebben, hadden de IT-medewerkers in deze periode wekelijks contact met de cliënten.
- Werkzame elementen in de aanpak zijn vooral: het benoemen van krachten en focussen op wat goed gaat; kleine stapjes zetten in de richting van een gezamenlijk en realistisch doel; alle leefgebieden aanpakken door integraal en systemisch te werken; flexibel en creatief zijn en een goede samenwerkingsrelatie hebben met cliënten en ketenpartners.
- Cliënten (2014) beoordelen de hulp die zij van het IT hebben ontvangen in de cliëntevaluaties als ruim voldoende tot zeer goed. Uit de drie casusbeschrijvingen blijkt ook dat cliënten zeer positief zijn over de inzet van het IT.
- In 2014 hebben de medewerkers van het IT veel gedaan aan deskundigheidsbevordering: elke zes weken deelname aan intervisie en casuïstiekoverleg, online coaching en advies door een GGZ-medewerker op een casus, het volgen van de basistraining Eer en de training out of the box denken. Ook heeft iedere medewerker een 360 graden feedback gesprek gehad.
- De meerwaarde van het IT is volgens de IT-medewerkers: (1) de intensiviteit waarmee je met een casus bezig kan zijn, deze ligt veel hoger dan de tijd die een reguliere hulpverlener heeft en is een voorwaarde voor succes bij dergelijke complexe casuïstiek; (2) het multidisciplinaire team en (3) het werken in duo's.

Bijlage 1

NIEUWE Checklist "Selectie casus voor het Interventieteam HG"

Complexiteit en leefgebieden

Mate en ernst is groot:

- Dreigend gevaar (code rood /oranje)
- Veelvuldig gebruik van geweld (meer dan één keer per maand)
- Kans op voortduren en herhaling van geweld is groot (>50%)
- Veiligheid betrokkenen komt in het geding (op veiligheidsschaal <5)

Problematiek op meerdere leefgebieden (>4)

- Huisvesting
- Werk & inkomen
- Sociale participatie en netwerk
- Gezondheid
- Veiligheid
- Opvoeding
- Persoonlijk functioneren (gedrag- en verslavingsproblemen)
- Justitieel verleden

Geen vooruitgang

Langdurig geen vooruitgang of oplossingen in zicht (>1 jaar)

- Telefonisch niet bereikbaar
- Gesloten deur bij huisbezoek(en)
- Minimaliseren / ontkennen van problematiek en/of geweld
- Veelvuldig recidive
- Niet nakomen van afspraken
- Afwijzen van zorg/ondersteuning

Hulpverleningsgeschiedenis

- Er is eerder (meervoudige) hulpverlening ingezet en dit leidt tot onvoldoende progressie
- Gezinsstelsel vindt onvoldoende de weg naar de reguliere hulpverlening c.q. kan deze weg niet goed bewandelen of vindt onvoldoende aansluiting bij de reguliere hulpverlening
- Er is bij nog lopende hulpverlening gecheckt dat inzet Interventieteam meerwaarde kan hebben

Bijlage 2

Beschrijving van de Methode “Signs of Safety” (aangepast op de werkwijze Interventieteam)

Gebaseerd op : Methodebeschrijving “Signs of Safety”
Databank Effectieve interventies huiselijk geweld Movisie

Beschrijving methode

De methode is gebaseerd op: Andrew Turnell & Steve Edwards: *Signs of Safety. A Solution and Safety Oriented Approach to Child Protection Casework*. New York & London, 1999. ISBN 0-393-70300-2

Materiaal

Het Handboek Veilig Opgroeien. De oplossingsgerichte aanpak Signs of Safety in jeugdzorg en kinderscherming, geschreven door Andrew Turnell en Steve Edwards. In 2009 uitgegeven door Bohn, Stafleu van Loghum in Houten. De oorspronkelijke Engelse uitgave verscheen in 1999 onder de titel Signs of Safety.

Doel

De methode *Signs of Safety* beoogt een veilige (opvoed) situatie voor het kind/gezinssysteem te creëren door een partnerschap aan te gaan met de ouders/het gezinssysteem in een situatie waarin onveiligheid, kindermishandeling/verwaarlozing wordt vermoed of is aangetoond.

Aanpak

Signs of Safety is een oplossingsgerichte benadering. In alle fasen van het traject wordt samengewerkt met het gezinssysteem en de direct betrokkenen, met strikte handhaving van voorwaarden om de veiligheid te waarborgen. Een professional brengt samen met de betrokkenen de situatie gedetailleerd in kaart. Gezamenlijk maken zij een veiligheidsplan waarin SMART-geformuleerde afspraken staan die door alle betrokkenen zijn geaccepteerd. De professional ziet toe op naleving van de afspraken. (Familie) netwerkbijeenkomsten worden ingezet als middel om het gezinssysteem en het bijbehorende (familie) netwerk bij de aanpak te betrekken, hun commitment te vergroten en realistische doelen te kunnen stellen. Bij het netwerk horen ook professionals van bijvoorbeeld een onderwijsinstelling, politie en maatschappelijk werk etc.

Het *Signs of Safety* model bevat zes praktischelementen die samen een leidraad voor het handelen van de professional vormen om de constructieve kant van de capaciteiten van een gezinssysteem beter uit te laten komen, te versterken en te beoordelen. De basishouding van de professional is een essentieel onderdeel van de aanpak. Een juiste basishouding betekent dat de professional de cliënt respecteert

als iemand die het waard is om mee te werken en ervan uitgaat dat de cliënt zelf kan bijdragen aan het oplossen van de onveilige situatie.

Samenvatting werkzame elementen

- Door partnerschap aan te gaan met de betrokkenen, wordt gewerkt aan een veilige (opvoed)situatie.
- De methode gaat ervan uit dat de cliënt zelf kan bijdragen aan het oplossen van de onveilige situatie en zich dan ook meer gerespecteerd gaat voelen.
- Gerichtheid op de toekomst en op het formuleren van haalbare oplossingen.
- Er wordt inzicht verworven in de eigen doelen, sterke punten, bereidheid, vertrouwen en vermogens van de leden van het gezin(systeem).
- Via (familie)netwerkberaden wordt gebruik gemaakt van aanwezige hulpbronnen in het netwerk.
- Boven schuld verheffen van leden van het gezin(systeem) vermijdt de mogelijke ontkenning van schuld en het daaruit voortvloeiende meningsverschil.
- Het betrekken van het kind/de kinderen zorgt voor een completer beeld van de situatie.
- Centraal stellen van de veiligheid maakt het traject voor direct betrokkenen acceptabeler en vermindert handelingsverlegenheid van professionals.
- Veiligheidsplan, waardoor goed zicht ontstaat op gegevens die op gevaar en onveiligheid wijzen.
- De veiligheid en de vooruitgang worden aan de hand van schaalvragen zo concreet en gedetailleerd mogelijk in kaart gebracht.
- Het achterhalen van de uitzonderingen op het probleem laat zien dat het probleem niet altijd bestaat en geeft aanwijzingen voor oplossingen.

Doel van de methode

Het doel van *Signs of Safety* is het creëren van een veilige (opvoed)situatie door een partnerschap aan te gaan met de leden van het (gezin)systeem en een uitgebreid familie- en vriendennetwerk in een situatie waarin onveiligheid wordt vermoed of is aangetoond.

Het tweede doel is professionals een praktische aanpak bieden waarmee zij een (gezin)systeem op een niet-bevoogdende wijze tegemoet kunnen treden en tegelijkertijd de veiligheid centraal kunnen (blijven) stellen.

Aanpak

Signs of Safety is een oplossingsgerichte aanpak waarin de samenwerking met het (gezin)systeem centraal staat en professional en (gezin)systeem specifieke wederzijdse doelen formuleren. Dit betekent dat de professional ervan uitgaat dat de cliënt zelf kan bijdragen aan het oplossen van de onveilige situatie en zich daardoor meer gerespecteerd gaat voelen.

Praktijkelementen

Het Signs of Safety model bevat de volgende zes praktijk-elementen die samen een leidraad voor de professional vormen om de capaciteiten van een (gezin)systeem beter uit te laten komen, te versterken en te beoordelen.

1. Opstelling ten opzichte van het probleem, het oplossen en de hulpverlenende instantie.

Het is belangrijk dat de professional van elk lid van het (gezin)systeem weet wat zijn of haar opstelling ten opzichte van de onveiligheid én ten opzichte van de professional en de hulpverlenende instantie is. Het begrip opstelling verwijst naar de waarden en betekenissen die iemand aan een probleemsценario toekent. Het kennen van de opstelling helpt de professional om te reageren en uitvoerbare plannen te ontwikkelen.

2. Uitzonderingen op mishandeling en/of verwaarlozing.

Het achterhalen van uitzonderingen op het probleem geeft de professional en het (gezin)systeem hoop, omdat het laat zien dat het probleem niet altijd bestaat. Uitzonderingen kunnen ook een aanwijzing voor oplossingen bieden. Het ontbreken van uitzonderingen geeft informatie over de ernst van de situatie.

3. De sterke punten en hulpbronnen van het (gezin)systeem in kaart brengen.

Door de sterke punten en hulpbronnen te benoemen en te belichten, kan worden voorkomen dat iedereen die bij het probleem betrokken is overweldigd en ontmoedigd wordt. Het zoeken naar sterke punten en hulpbronnen maakt het mogelijk dat oplossingen worden gevonden die leden van het (gezin)systeem en het netwerk zelf aandragen.

4. Concentreren op de doelen.

Het gaat hier om helder krijgen van de doelen van het (gezin)systeem om de veiligheid en hun leven in algemene zin te verbeteren. Deze worden afgezet tegen de door de hulpverlenende instantie geformuleerde eisen van wat minimaal noodzakelijk is (de bodemeisen). Als het even kan worden de ideeën en doelen van het (gezin)systeem als uitgangspunt gebruikt. Wanneer het (gezin)systeem geen constructieve doelen kan aandragen, neemt onveiligheid waarschijnlijk toe.

5. Veiligheid en vooruitgang meten.

Tijdens het proces wordt voortdurend aan leden (gezin)systeem gevraagd hoe zij de veiligheid en de vooruitgang ervaren en de uitkomsten worden vergeleken met het oordeel van de professional en betrokken netwerk. De gebruikte schaalvragen, waarbij betrokkenen (inclusief

professionals) op een schaal van 1-10 aangeven hoe zij de situatie inschatten, zijn waardevol om zo concreet en gedetailleerd mogelijk veiligheid en vooruitgang te meten, om kleine stappen te benoemen en op basis van de uitkomsten mogelijkheden en acties te formuleren.

6. Bereidheid, vertrouwen en vermogen.

Alvorens te proberen om plannen uit te voeren, is het belangrijk de bereidheid, het vertrouwen en het vermogen van het (gezin)systeem te bepalen.

Partnerschap

Het begrip partnerschap staat centraal in de benadering. De ontwikkelaars zochten naar een benadering die de leden van het (gezin)systeem serieus neemt en waarbij professionals op zoek gaan naar de sterke, succesvolle elementen in de situatie die aanknopingspunten voor verandering bieden. Signs of Safety maakt gebruik van de sterke kanten van leden van het (gezin)systeem (eigen kracht) en van de aanwezige hulpbronnen (netwerk). Voor de motivatie en medewerking van de ouders/systeem en andere familieleden worden beraden ingezet. Het partnerschap met de leden van het (gezin)systeem is een middel om het doel, een veilige (opvoed)situatie, te bereiken. Dit betekent dat professionals een inschatting moeten kunnen maken van de bestaande en potentiële veiligheidssituatie.

De ontwikkelaars zien “Signs of Safety” als een benadering. Zij geven hiermee aan dat het geen recept is dat uit de kast kan worden gehaald. De aanpak biedt een structuur of kader om de kennis van het (gezin)systeem en van de professional beter met elkaar te integreren, vanaf de intake tot aan het sluiten van het dossier.

Elementen in de benadering

Behalve bovengenoemd partnerschap zijn er nog een aantal essentiële elementen die steeds terugkeren in de aanpak. Eén van die elementen is motivatie. De motivatie van de cliënt wordt gekoppeld aan de aard van diens relatie met de professional en niet gezien als een eigenschap van de cliënt. Het probleem van de motivatie wordt aangepakt door aandacht te besteden aan wat de leden van het (gezin)systeem motiveert; wat brengt hen in beweging, wie wil wat bereiken? Een aan de kortdurende therapie ontleend middel dat gebruikt kan worden om de sterke kanten en hulpbronnen van het gezin naar boven te halen, is vragen naar de uitzonderingssituatie bijv: wat deed u in een vergelijkbare situatie waarin u uw zoon niet sloeg? Wat maakte dat het u toen lukte om op een andere manier te reageren? Hoe zou dat kunnen helpen? Het doel hiervan is kennis verzamelen die aanknopingspunten biedt voor vergroting van de veiligheid. Het verzamelen van detailinformatie is een ander belangrijk element: wie was aanwezig, wat was de aanleiding, wat gebeurde er precies en in welke volgorde, wat is er na de mishandeling gebeurd, wanneer.

Tot slot zijn de persoonlijke competenties van de professional en het persoonlijk contact tussen professional en cliënt het meest doorslaggevend. De manier van vragen stellen, het soort vragen, het geven van (proces) compli-

menten enzovoort zijn belangrijk, omdat de relatie tussen professional en gezin(systeem) het voornaamste middel tot verandering is.

Risico's inschatten en een veiligheidsplan maken

Een belangrijk hulpmiddel is het veiligheidsplan dat samen met betrokkenen wordt ingevuld. In de kern gaat het om inventariseren van gegevens die hetzij op gevaar, hetzij op veiligheid wijzen. De doelen van de organisatie en die van het gezin(systeem) worden afzonderlijk opgenomen. Op basis van de gegevens worden directe – op korte termijn haalbare – doelen en bodemeisen geformuleerd. Samen met de betrokkenen wordt een controleerbaar plan van aanpak – het veiligheidsplan – opgesteld waarin SMART-geformuleerde afspraken staan. De professional ziet er nauwlettend op toe dat hierin gemaakte afspraken worden nageleefd. Op evaluatiemomenten (monitorfase) wordt bekeken of het veiligheidsplan bijgesteld moet of kan worden. Er wordt besproken of de afspraken voldoende veiligheid creëren of dat deze bijgesteld moeten worden. Daarnaast wordt bekeken of overgegaan kan worden naar de volgende stap. Het (familie) netwerk krijgt een steeds grotere taak in het controleren of gemaakte afspraken nagekomen worden.

Het beraad heeft in de loop der jaren een steeds belangrijker plaats in de aanpak gekregen.

Betrokkenen geven hun oordeel op de situatie en brengen mogelijke oplossingsrichtingen in. In het veiligheidsplan hebben zij een taak om de veiligheid van het gezin(systeem) te waarborgen.

Duur van de aanpak

Er is geen vaste termijn voor de aanpak. Er is tijd nodig om de informatie te verzamelen en het veiligheidsplan op te stellen. Vervolgens ziet de professional toe op naleving hiervan. In onderhandeling met het (gezin)systeem is bepaald wat er tot in concrete details moet gebeuren om vast te kunnen stellen dat het veilig genoeg is om een zaak af te kunnen sluiten.

Basishouding professional

De professional neemt een centrale rol in. Turnell & Edwards geven een aantal praktische uitgangspunten voor diens basishouding. Deze uitgangspunten moeten gezien worden als streefdoelen: professionals moeten voortdurend proberen ze in praktijk te brengen, maar kunnen – en hoeven – er niet van uit te gaan dat dit altijd zal lukken.

1. Respecteer de cliënt als iemand die het waard is om mee te werken.
2. Werk samen met de persoon, niet met het misbruik.
3. Besef dat samenwerken ook mogelijk is wanneer dwang is vereist.
4. Erken dat in elk gezin signalen van veiligheid aanwezig zijn.
5. Blijf veiligheid centraal stellen.
6. Ga na wat de cliënt wil.
7. Zoek altijd naar details.

8. Concentreer je op het tot stand brengen van kleine veranderingen.
9. Verwar de details van de zaak niet met een oordeel. Schort een oordeel op totdat zoveel mogelijk informatie is verzameld. Ieder kijkt vanuit een ander perspectief, geeft andere details en hiermee een ander oordeel.
10. Bied keuzemogelijkheden.
11. Behandel het gesprek als een platform voor verandering.
12. Behandel deze praktische uitgangspunten als streefdoelen, niet als aannames.

Veiligheidsplan:

Hierop benoemt de professional de volgende aspecten.

1. Alle aspecten die wijzen op onveiligheid, inclusief de signalen die kunnen wijzen op gevaar in de toekomst en complicerende factoren.
2. De aspecten die duiden op veiligheid, zoals uitzonderingen op de situatie, sterke kanten van de betrokkenen en hulpbronnen.
3. Veiligheidsschaal op een continuüm tussen gevaar en veiligheid van 0-10, waarop de aspecten met behulp van scorevragen door professional en betrokkenen worden geplaatst.
4. De doelen van de instelling en de doelen van het gezin, met daarbij de korte termijn doelen of bodemeisen van de organisatie tav veiligheid (wat kan en moet in de nabije toekomst bereikt worden).

Het Veiligheidsplan geeft belangrijke informatie die de professional kan gebruiken om met de betrokkenen in onderhandeling te gaan. Het invullen is geen doel op zich.

In gesprek met kinderen

Om met kinderen in gesprek te komen, wordt vaak gebruik gemaakt van de Drie Huizen-methode. Kinderen tekenen het huis van de zorgen, het huis van de leuke dingen en het droomhuis. Hier komen de drie kolommen (zorgen, wat gaat goed, wat moet er gebeuren) van het Veiligheidsplan dat met de volwassenen gebruikt wordt in terug.

Randvoorwaarden

Benodigde competenties van de professional

De benadering kan worden toegepast door professionals die getraind zijn in de benadering. De benadering gaat uit van een niet-bevoogdende aanpak van de professional. De professional heeft de volgende vaardigheden nodig.

- Complexe problematiek in de taal van de betrokkenen helder uiteen kunnen zetten.
- Fijngevoelige wijze van optreden.
- Mogelijke risico's weten in te schatten.
- Acties durven ondernemen om de veiligheid te waarborgen.
- Tegelijkertijd verder werken aan de samenwerking met de gezinsleden.
- Omgaan met wettelijke bevoegdheden.
- Expertise gebruiken om vragen te stellen.
- Houding van niet weten, dat wil zeggen onbevooroordeeld zoveel mogelijk informatie vergaren.

Training en ondersteuning

Het is van essentieel belang dat professionals goed getraind worden in de aanpak, houding en gesprekstechnieken en voortdurend met elkaar in gesprek blijven over de (resultaten van de) aanpak.

Structurele intervisie en casuïstiek bespreking is onontbeerlijk voor de professional zodat deze zijn of haar aanpak van een casus kan bespreken. De aanpak steunt in belangrijke mate op de inzichten, beroepshouding en gespreksvaardigheden van de professional en de aanpak biedt geen blauwdruk. Van belang is dat de intervisie oplossingsgericht is en het doordenken van de situatie aan de professional zelf door het stellen van de juiste vragen, de professional zelf mogelijke antwoorden laten bedenken, gebruik maken van best practices (in plaats van inzoomen op problemen) om oplossingsrichtingen naar boven te halen.

Het is van belang om een cultuur te creëren waarin mensen van elkaar leren door de nadruk te leggen op good practices (wat werkt) in plaats van op vastgelopen zaken.

Overige randvoorwaarden

Turnell gebruikt de term practice leadership om aan te geven dat begeleiders van de professional op eenzelfde manier moeten werken en (bege)leiding geven als van de professional in de (gezin)situatie wordt verwacht.

Kwaliteitsbewaking

De benadering blijft zich ontwikkelen op basis van de kennis en ervaring van beroepskrachten die ermee werken. Het principe luidt: 'kennis delen is kennis vermenigvuldigen'.

Onderbouwing van de probleemanalyse, doel, doelgroep en aanpak

De belangrijkste leidraad hiervoor ligt in het aangaan van een partnerschap met de betrokkenen, inclusief de onveiligheid creërende leden van het (gezin)systeem. Om dit tot stand te brengen en tegelijkertijd de veiligheid (het uiteindelijke doel) te garanderen maakt de benadering gebruik van technieken die zijn ontleend aan de oplossingsgerichte kortdurende therapie, aan conferenties en aan risicotaxa-

ties. Intervisie is van essentieel belang voor de deskundigheidsbevordering van professionals.

Partnerschap

Turnell en Edwards zijn ervan overtuigd dat er meer samenwerking en vertrouwen wordt gecreëerd als de professional open staat voor de zienswijze van de leden van het (gezin)systeem en inzet op samenwerking. De benadering is de enige bekende benadering die tegelijkertijd transparantie, concrete handvatten voor het aangaan van de samenwerking en tools voor in kaart brengen van gedetailleerde informatie biedt, maar ook de noodzakelijke gestrengheid (rigourness) om veiligheid te waarborgen (Turnell, 2010).

In de aanpak van Turnell en Edwards worden professionals gestimuleerd om situaties onbevooroordeeld te benaderen. Dit gebeurt door vanaf de start te streven naar evenwichtige, feitelijke en gedetailleerde informatieverzameling en -ordering. Bekende technieken uit oplossingsgericht werken worden hiervoor toegepast: zoeken naar uitzonderingen op het probleem, stellen van perspectievragen. De 'wondervraag' ("Stel dat er vannacht, terwijl u slaapt, een wonder gebeurt. Zonder dat u het weet zijn uw problemen opgelost. Waaraan zou u dat in de ochtend merken?") helpt bij het formuleren van doelen. Schaalvragen (situaties worden beoordeeld op een schaal van 0 tot 10) brengt ieders inschatting van een specifieke situatie in beeld en zijn een goed beginpunt voor verder gesprek.

(Familie) netwerkberaden

De beraden zijn inmiddels een structureel element geworden in de benadering. De beraden zijn gebaseerd op de succesvolle ervaringen met family group conferencing. De (familie) beraden zoals die worden toegepast zijn evenwel niet te verwarren met de oorspronkelijke Eigen Kracht conferenties. De (familie)beraden worden geïnitieerd en geleid door de professional, en ook professionals uit het netwerk van het gezin (denk aan onderwijzers, maatschappelijke werkers of politie) kunnen deel uit maken van deze conferentie.

Geweld stopt
niet vanzelf.

West-Brabant

ADVIES- EN MELDPUNT
HUISELIJK GEWELD EN
KINDERMISHANDELING

veiligthuiswestbrabant.nl